

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÇOCUK UYUM
PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL
GÜVENLİĞİN VE ANNE KABUL RED ALGISININ
ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

EBRU SAKIZ

2501070626

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. GÜL ŞENDİL

İSTANBUL,2011

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **PSİKOLOJİ ANABİLİM** Dalında ders dönemindeki Eğitim - Öğretim Programını başarı ile tamamlayan **2501070626** numaralı **EBRU SAKIZ**'ın hazırladığı **“EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÇOCUK UYUM PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL GÜVENLİĞİN VE ANNE KABUL-RED ALGISININ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ”** konulu **YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA-TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **21.03.2011 PAZARTESİ** günü saat **10:00'da** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin**Kabul**.....'ne* **OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI(*)	İMZA
PROF.DR.AYŞE AYÇİÇEĞİ DİNN	Kabul	
DOÇ.DR.FATOŞ ERKMAN	Kabul	
DOÇ.DR.GÜL ŞENDİL	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.SEMA KARAKELLE	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.ÖZLEM SERTEL BERK	Kabul	

ÖZET

EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÇOCUK UYUM PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL GÜVENLİĞİN VE ANNE KABUL RED ALGISININ ARACI ROLÜ

Bu çalışmanın amacı çocukların evlilik çatışması algısı ve uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red davranışı ile duygusal güvenliğin aracı rolünü sınamaktır. Araştırma kapsamında Duygusal Güvenlik Ölçeğinin uyarlama çalışması da yapılacaktır.

Araştırmaya 11- 13 yaş arası 341 öğrenci katılmıştır. Katılımcılara “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği”, “Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa form”, “Duygusal Güvenlik Ölçeği” ve Kişilik Değerlendirme Ölçeği Verilmiştir.

Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasında duygusal güvenliğin kısmi aracı role sahip olduğu bulunmuştur. Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasında anneden algılanan sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal kayıtsızlık ve ayrılmamış red kısmi aracı role sahiptir. Ancak çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve uyum problemleri arasında sadece ihmal ve kayıtsızlık kısmi aracı bir role sahiptir. Bu bulgular duygusal güvenliğin ve anneden algılanan kabul ve reddin kısmi aracı etkisini genel olarak desteklemekle birlikte evlilik çatışmasının halen uyum problemlerinin önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Evlilik çatışması, uyum problemleri, duygusal güvenlik, ebeveyn kabul red

ABSTRACT

CHILDREN' EMOTIONAL SECURITY AND MATERNAL ACCEPTENCE REJECTION AS A MEDIATOR OF THE LINK BETWEEN MARITAL CONFLICT AND CHILDREN' ADJUSTMENT PROBLEMS

The aim of this study was to investigate whether links between marital relations and children's adjustment is mediated by emotional security and maternal acceptance-rejection. And also the adaptation of "The Security in the Interparental Subsystem Scale" was done.

Subjects of the study consisted of 341 children between 11-13 years old. Children's Perceptions of Interparental Conflict, Parental Acceptance Rejection Questionnaire, Security in the Interparental Subsystem Scale and Personality Assessment Questionnaire are applied to children.

Links between marital relations and children's adjustment is partly mediated by emotional security. Also links between children's perceptions of conflict properties and child adjustment was partly mediated by warmth/affection, hostility/aggression, neglect/indifference and undifferentiated rejection. Links between children's perceptions of threat and child adjustment was partly mediated by only neglect/indifference. Result indicated that links between childrens perception of conflict and child adjustment were partly mediated by emotional security and maternal acceptance rejection but marital conflict was still predicted child adjustment.

Keywords: Marital conflict, child adjustment, emotional security and maternal acceptance-rejection

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılmasında bilgisi, tecrübesi, sabrı ve anlayışı ile her zaman bana destek olan sevgili hocam Sayın. Doç. Dr. Gül Şendil'e teşekkürlerimi sunarım. Kabul ve Red Ölçeğini uygulama izni veren ve gerekli kaynaklara ulaşmam konusunda yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Fatoş Erkman'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın uygulamaları esnasında yardımlarını esirgemeyen tüm öğretmenlere ve özellikle sevgili rehberlik öğretmeni arkadaşlarım Tuğçe Erkengez ve Pınar Bozdemir'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak her zaman bana destek olan sevgili aileme ve her ihtiyacım olduğunda yanımda olan sevgili eşim Caner Kuyucu 'ya minnetlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ŞEKİL LİSTESİ.....	VIII
TABLO LİSTESİ.....	VIII
GİRİŞ.....	1
1.LİTERATÜR.....	4
1.1 EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÇOCUK UYUM PROBLEMLERİ.....	4
1.2 EBEVEYN KABUL-RED KURAMI.....	14
1.3 DUYGUSAL GÜVENLİK HİPOTEZİ.....	21
2.EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ, EBEVEYN KABUL RED VE ÇOCUĞUN DUYGUSAL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	24
2.1 EVLİLİK ÇATIŞMASI VE UYUM PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR.....	24

2.2. EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR1.....	26
2.3.EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ VE DUYGUSAL GÜVENLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR.....	29
3. ÇALIŞMANIN AMACI VE PROBLEMLERİ.....	32
4. YÖNTEM.....	34
4.1 KATILIMCILAR.....	34
4.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	35
4.2.1 Demografik Bilgi Formu.....	35
4.2.1 Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği.....	35
4.2.2. Ebeveyn Kabul ve Red Ölçeği(Kısa Form).....	36
4.2.3. Kişilik Değerlendirme Ölçeği.....	38
4.2.4. Duygusal Güvenlik Ölçeği.....	39
4.3. İŞLEM.....	44
5.BULGULAR.....	45

5.1. Tanımlayıcı Bulgular.....	46
5.2. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması ve Yaşadıkları Uyum Problemleri Arasında Anneden Algılanan Kabul-Reddin ve Duygusal Güvenliğin Aracı Rolü: Mediatör Regresyon Analizleri:.....	47
5.2.1: Duygusal Güvenliğin, çocukların Evlilik Çatışmasını Algılamaları ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü	51
5.2.2: Anneden Algılanan Kabul- Reddin, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılamaları ve Uyum Problemleri Arasında Aracı Rolü.....	53
6. TARTIŞMA.....	61
KAYNAKÇA.....	71
EKLER.....	84

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Grych ve Fincham'ın Bilişsel Bağlamsal Çerçeve Modeli.....10

Şekil 2: Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu.....17

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği, Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Anne Formu, Duygusal Güvenlik Ölçeği ve Kişilik Değerlendirme Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanlar ve Standart Sapma Değerleri..... 42

Tablo 2: Tablo 2: Duygusal Güvenlik Ölçeği toplam puan ve alt boyut puanları arasındaki korelasyonlar ve Duygusal Güvenlik Ölçeği test tekrar test puanları arasındaki korelasyonlar.....45

Tablo 3: Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne Puanları, Duygusal Güvenlik Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği ve Kişilik Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonlar.....48

Tablo 4: Duygusal Güvenliğin çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....51

Tablo 5: Duygusal Güvenliğin algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....52

Tablo 6: Sıcaklığın çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....53

Tablo 7: Düşmanlık saldırganlığın çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....54

Tablo 8:İhmal kayıtsızlığın çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	55
Tablo 9:Ayrışmamış Reddin çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	56
Tablo 10:Sıcaklığın algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	57
Tablo 11:Düşmanlık saldırganlığın algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	58
Tablo 12:İhmal kayıtsızlığın algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	59
Tablo 13:Ayrışmamış Reddin algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü.....	60

GİRİŞ

Evlilik çatışması uyumlu evlerde bile görülen genel bir olgudur (Cummings ve Davies, 1994). Ufak tartışmalardan şiddetli kavgalara kadar farklı yoğunluklarda yaşanabilmektedir. Pek çok araştırmada, evlilik çatışması ile çocukların yaşadığı uyum problemleri arasında ilişki olduğu rapor edilmektedir (Grych ve Fincham, 1990; Cummings ve Davies, 1994; Fincham, 1998). Evlilik çatışması çocuktaki kendini suçlama, depresyon ve anksiyete gibi içselleştirme problemleri ile ve saldırganlık, öfke ve karşı gelme gibi dışsallaştırılmış davranış problemleri ile ilişki bulunmuştur (Grych ve Fincham, 1990; Profeta, 2002).

Evlilik ilişkisinin çocukların uyum problemleri üzerindeki etkisini araştıran araştırmaların öncelikle evlilik çatışması ve çocuklardaki uyum problemleri arasındaki doğrudan ilişkiye odaklandıkları görülmektedir. Bunları birinci nesil araştırmalar olarak adlandırabiliriz (Cummings ve ark., 2006).

Evlilik çatışması ile ilgili giderek daha ayrıntılı yapılan araştırmalar göstermiştir ki evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki bağlantı basit bir neden sonuç ilişkisi değildir. Evlilik çatışması kısa dönemli bir stresördür ve evlilik çatışması yaşayan ailelerin çocuklarında sadece bir grubun gelişiminde psikopatoloji gözlenmiştir (Cummings ve Davies, 1994; Kızıldağ ve Şendil, 2003).

Son yıllarda ikinci nesil olarak adlandırılacak araştırmalar evlilik çatışmasına maruz kalma, çocuklarda hangi mekanizma ve süreçler vasıtasıyla uyum problemlerine etki etmektedir sorusuna odaklanmış durumdadır (Cummings, Schermerhorn ve ark., 2006). İkinci nesil araştırmaların, uyum problemlerine etki

eden mekanizma ve süreçleri araştırma metotlarından biri aracı değişkenlerin araştırılması vasıtası ile olmaktadır.

Evlilik çatışması ve çocuklarda görülen uyum problemleri arasındaki ilişkide rol oynayan aracı değişkenlerden biri ebeveyn tutumlarıdır. Rohner'in kabul ve red kuramına göre her çocuk önemseydiği insanlar tarafından, sevgi, sıcaklık gibi olumlu tepkiler görme ihtiyacındadır. Çocuk bu tür olumlu tepkilerden yoksun kalınca çeşitli uyum problemleri göstermektedir (Rohner, 1986,2000). Evlilik çatışması yaşayan ailelerde çocuk anneyi ya da babayı red edici olarak algıladığında çatışmadan daha olumsuz etkilenmektedir. Kuram, "ebeveynliğin sıcaklık boyutu" olarak isimlendirilen ebeveyn-çocuk etkileşimine yani ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağın niteliğine odaklanmıştır. Ebeveynliğin sıcaklık boyutunun bir ucunda kabul diğer ucunda red vardır. Çocuğun anne ya da babadan algıladığı red edici tutum evlilik çatışması ve çocuğun uyum problemleri arasında aracı değişken olarak etki yapmaktadır.

Evlilik çatışması ve çocuklarda görülen uyum problemleri arasında yer alan diğer bir aracı değişken çocuğun duygusal güvenliğidir. Davies ve Cummings (1998) tarafından geliştirilen duygusal güvenlik kuramına göre evlilik çatışması ile çocuklardaki uyum problemleri arasında çocuğun duygusal güvenliği aracı rol oynamaktadır. Duygusal güvenlik, günlük stres faktörleri karşısında aile bağlarının çocuk için değişmez ve olumlu, aile üyelerinin ise ulaşılabilir olmasını ifade eder (Cummings, ve ark., 2006). Evlilik ilişkisinin kalitesi çocukların duygusal güvenliğinde farklılıklara yol açmaktadır. Bu farklılık özellikle duygusal tepkisellik ve içsel temsiller açısından kendisini göstermektedir. Duygusal güvenliği olumsuz etkilenen çocuklarda çeşitli uyum problemleri gözlenmiştir (Davies ve Cummings, 1998).

Duygusal güvenliğin bu önemi dikkate alındığında, sağlıklı bir şekilde ölçülmesi önem kazanmaktadır. Ancak ülkemizde çocuğun duygusal güvenliğini ölçen bir araç bulunmamaktadır. Bu bakımdan Duygusal Güvenlik Ölçeğinin (Security in the Interparental Subsystem Scale) çeviri ve uyarlama yoluyla Türkçeye kazandırılması alan literatürü açısından önem taşımaktadır.

Yukarıda anlatılanlar doğrultusunda bu çalışmanın amacı evlilik çatışması ve çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin ve anneden algılanan kabul reddin aracı etkisini incelemektir. Araştırma kapsamında Duygusal Güvenlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlaması da yapılacaktır.

1.LİTERATÜR

1.1 EVLİLİK ÇATIŞMASI VE ÇOCUK UYUM PROBLEMLERİ

Evlilik, iki veya daha fazla insan arasında hukuken kabul edilen ve/veya toplumca onaylanan, taraflara çeşitli hak ve yükümlülükler veren ve cinselliği de içeren bir ilişki olarak tanımlanmıştır. Toplumsal bir kurum olan evlilik toplumun yeniden üretimini hedefler (Budak, 2000). Evlilik pek çok uzman tarafından, aile birliğinin çekirdeği ve aile hayatının kalitesini tayinde anahtar eleman olarak görülmektedir (Erel ve Burman, 1995).

Çocuk toplumun temel unsurlarından biridir. Çocuk aile içinde yetişir, büyür ve yine aile içinde topluma hazırlanır (Erel ve Burman, 1995) Evlilik ilişkisi çocuğun çevresinin önemli bir kısmını oluşturur ve çocuğu doğrudan etkilediği gibi, ebeveynliği kolaylaştırma ya da engelleme yoluyla dolaylı olarak da etkiler (Fincham, 1998). Bu yüzden evlilik ilişkisi ebeveyn çocuk ilişkisinde ve çocukların ruhsal gelişiminde önemli bir kavramdır.

Evlilik problemlerinin çocuktaki uyum problemleri ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Cummings ve Davies, 2002; Grych ve Fincham, 1990; Martin ve ark., 2007). Evlilik çatışması çocukları strese sokar ve psikolojik uyumsuzluk gösterme risklerini artırır. Yüksek çatışmalı ailelerden gelen çocukların çeşitli uyum ve davranış problemleri geliştirme riskleri daha yüksektir (Cummings ve Davies, 1994).

Evlilik çatışması ve çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar birinci nesil ve ikinci nesil çalışmalar olarak iki başlık altında

incelenebilir. Birinci nesil çalışmalar öncelikle ebeveyn atışması ve çocuklardaki uyum problemleri arasındaki doğrudan ilişkileri açıklamaya odaklanmışlardır. Bu araştırmalar evlilik çatışmasına maruz kalan çocukların psikolojik problemler geliştirdiğini göstermiştir (Cummings ve ark. 2006). Evlilik atışması ile ilgili yapılan araştırmalar çoğaldıkça görülmüştür ki evlilik atışması ve uyum problemleri arasındaki bağlantı basit bir neden sonuç ilişkisi değildir. Evlilik çatışmasına maruz kalan çocukların sadece bir kısmında psikopatoloji gözlenmiştir (Cummings ve Davies, 1994; Kızıldağ ve şendil, 2003). Bazı ocuklar şiddetli uyum problemleri yaşarken bazı çocuklar bu durumu umursamıyor gözükmekte bazıları ise çok az etkilenmektedir (Cummings ve ark, 2006). Hatta bazı çocuklar bu deneyimden yarar sağlamaktadırlar. Örneğin ebeveynlerinin sorunlarını nasıl çözdüklerini görmek onlara çeşitli çözüm becerilerini öğretmiştir (Grych ve Fincham,1993). Bu sebeple evlilik atışması ve uyum problemleri arasındaki bu karmaşık yapıyı açıklayabilmek için farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmuştur. İkinci nesil araştırmalar, evlilik atışması ve ocuk uyum problemleri ilişkisini etkileyen mekanizma ve süreçlere odaklanmıştır.

Bu araştırmada evlilik atışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkiyi açıklayan model ve teorilerin tarihsel sıralamasına sadık kalarak önce evlilik çatışmasının uyum problemleri üzerindeki doğrudan etkileri açıklanmıştır. Sonrasında ise evlilik çatışmasının uyum problemleri üzerinde hangi mekanizma ve süreçler vasıtası ile etkili olduğunu açıklayan teori ve araştırmalara yer verilmiştir.

Cummings ve Davies (1994), evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda görülen çeşitli problemleri sınıflamışlardır. Buna göre evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda çeşitli dışsallaştırılmış davranış problemleri, iselleştirilmış davranış problemleri, sosyal ve kişiler arası problemler ile düşük akademik başarı görülmektedir.

Dışsallaştırılmış davranış problemlerinde dışa yönelik gibi gözükken davranışlar kastedilmektedir (Budak,2000). Evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda ağlama, donma, öfke, onaylanmayan davranışlar, karşı gelme ve saldırganlık gibi çeşitli dışsallaştırma problemleri gözlenmektedir (Cummings ve Davies,1994).

İçselleştirilmiş davranış problemleri, içe yönelik olarak gözükken kaygı, depresyon ve benzeri davranışlara verilen isimdir (Budak, 2000). Evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda sıkıntı, öfke, depresyon, anksiyete, suçluluk, utanç, endişe ve korku gibi içselleştirilmiş problemler gözlenmektedir (Cummings ve Davies,1994).

Evlilik çatışmasının içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri üzerindeki etkileri çeşitli araştırmalarca kanıtlanmıştır. Örneğin Erel ve Kissil (2003), evlilik ilişkisinin çeşitli yönleri ve çocukların uyum problemleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini evlilik ilişkisi yordamaktadır. Katz ve Gottman (1993), evlilik ilişkisinin çocukların uyum problemleri üzerindeki etkisini boylamsal bir araştırma yaparak incelemişlerdir ve ebeveynlerin evlilik çatışmasını çözmek için kullandıkları taktiklerin çocukların üç yıl sonraki içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini yordadığını bulmuşlardır.

Evlilik çatışmasının olumsuz olarak etkilediği alanlardan biri çocukların sosyal ve kişiler arası uyumudur. Evlilik çatışmasının fazla yaşanması çocukların işlevsel olmayan sosyal beceriler ve ilişkiler geliştirmesi riskini arttırmaktadır (Grych ve Fincham, 1990). Evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda uyumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi görülmektedir. Yine evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda düşük kişiler arası beceriler ve sosyal yeterlik ile akranlar arasında olumsuz ilişkiler gözlenmiştir (Cummings ve Davies,1994).

Evlilik çatışması ayrıca düşük akademik performans ile bağlantılıdır ve evlilik çatışmasına maruz kalan çocukların entelektüel başarı ve yeteneklerinde problemler gözlenmiştir (Cummings ve Davies,1994).

Yukarıda ayrıntılı olarak belirtildiği gibi evlilik çatışmasının çocuk uyumu üzerinde çeşitli olumsuz etkileri bulunmaktadır. Peki evlilik çatışmasının çocuk uyum problemleri üzerindeki olumsuz etkileri nasıl açıklanabilir? Evlilik çatışmasının çocuklarda uyum problemlerine nasıl yol açtığını açıklamak için çeşitli modeller öne sürülmüştür. Bu modellerin ilkinde araştırmacılar doğrudan etki yaklaşımını benimsemişlerdir (Emery, Fincham ve Cummings, 1992). Evlilik çatışmasının çocuk uyumu üzerinde doğrudan etkileri bulunduğunu öne süren araştırmacılara göre, çocuklar, model alma ve öğrenme süreçleri yoluyla ebeveynlerinin çatışma sırasında problemleri çözme ve stresle baş etmede kullandıkları taktikleri içeren davranış repertuarını kazanmaktadırlar (Emery, Fincham ve Cummings, 1992; Fincham, Grych ve Osborne, 1994). Evlilik ilişkilerinin çocuk üzerindeki etkisini inceleyen diğer araştırmacılar ise, evlilik çatışmasının çocukların uyumunu, dolaylı olarak etkilediğini öne sürmektedirler. Evlilik çatışması, etkili ebeveynliği ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kalitesini değiştirerek uyum problemleri üzerinde etkili olmaktadır (Fauber, Forehand, Thomas ve Wierson, 1990; Cummings ve Davies, 1994). Literatürde evlilik çatışmasının uyum problemleri üzerindeki olumsuz etkilerini açıklayan hipotezler şunlardır; Telafi hipotezi ve yayılma hipotezi.

Telafi hipotezine göre evlilik ilişkisinin kalitesi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, olumlu evlilik ilişkisi kalitesi olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesiyle ve olumsuz evlilik ilişkisi kalitesi ise olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesiyle bağlantılıdır. Bu hipoteze göre stresli bir evlilik, evlilik ilişkisinde eksik olan duygulanım veya tatminin telafisi olarak ebeveynin çocuğa olan dikkatini artırabilir. Ters durumda ise doğum öncesi evlilik kalitesinin yüksek olduğu ailelerde, çocuğun doğumunun evlilik ilişkisine bir engel olarak görülebileceğini, böylece, ebeveyn-çocuk ilişkisinde gerilim yaratacağını öne

sürmektedir (Erel ve Burman, 1995). Böylece değişen ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesi çocuk uyumunda da değişiklikler yaratacaktır.

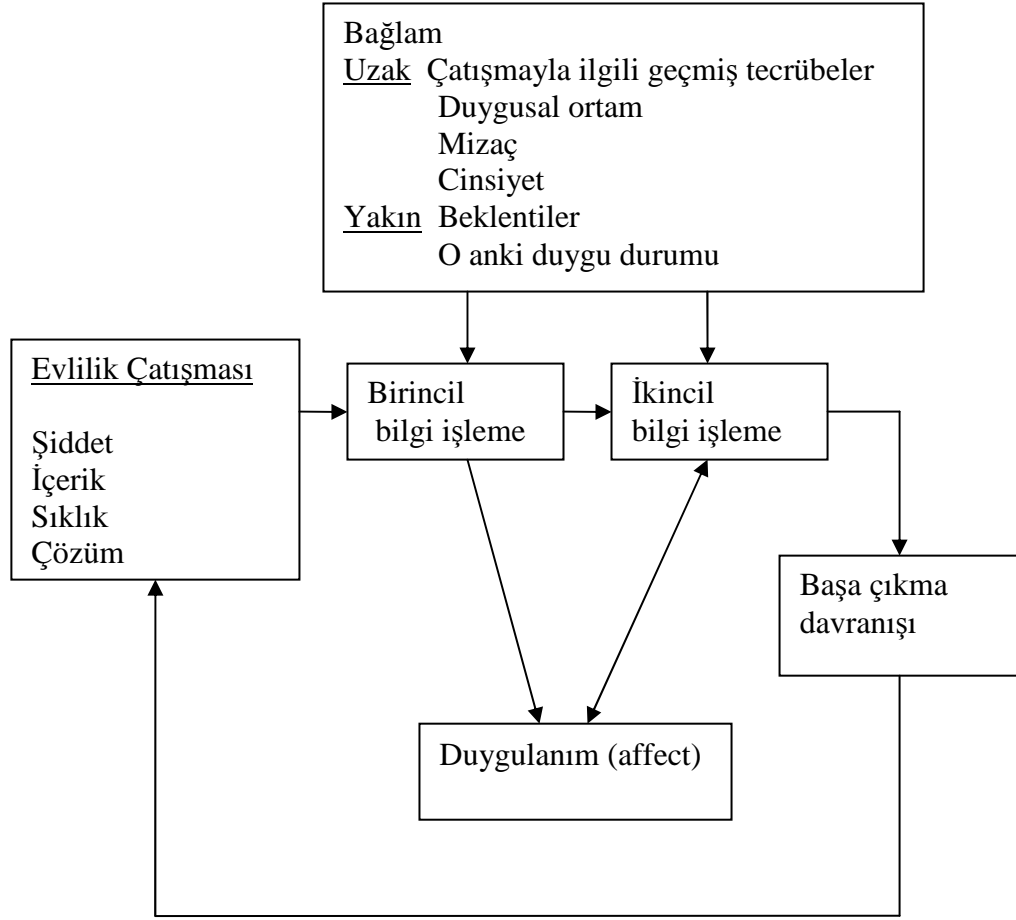
Yayılma Hipotezi: Evlilik kalitesi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi arasında olumlu ilişki olduğunu öne sürmektedir. Buna göre, tatminkar ve destekleyici evlilik ilişkisi olan ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarına hassas bir şekilde tepki vermeye daha uygun olduklarını öne sürmektedir. Olumsuz ya da çatışmalı evlilik ilişkisinin ebeveynlerin daha irrite ve duygusal olarak tükenmiş olmalarına neden olacağını ve dolayısıyla çocuklarına karşı daha az hassas ve dikkatli olacaklarını ileri sürmektedir. Böylece, olumlu evlilik ilişkisi kalitesinin olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesiyle bağlantılı olduğu ve olumsuz evlilik ilişkisi kalitesinin olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Erel ve Burman, 1995). Buehler ve Gerard (2006), 2346 ergen ve aileleri ile yayılma hipotezini test eden bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada ebeveynler arası düşmanlık, ergenlerde uyum problemleri ve ebeveynliğin ilişkisini incelemişlerdir. Buna göre hem anne hem de baba için ebeveynler arası düşmanlık ebeveynlik davranışı ile ilişkili bulunmuştur. Erel ve Kissil (2003) ise 3-5 yaş arası çocuğu olan 63 anne, 56 baba ve 63 çocukla yaptıkları araştırmada evlilik ilişkisinin ebeveynliği nasıl etkilediğini incelemiş ve yayılma hipotezinin etkililiğini sınınamışlardır. Araştırma sonuçları yayılma hipotezini destekler nitelikte bulunmuştur. Eşler birbirlerine karşı düşmanca tavır takındıklarında ve çatışma çözümlenmediğinde babaların çocuklarına karşı olumsuz ve güç odaklı yöntemler kullandıkları ortaya konmuştur. Yine Krishnakumar ve Buhler (2000), 39 çalışmanın meta analizini yaptıkları çalışmalarında evlilik çatışmasının olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Buna göre ebeveynlerin evlilik çatışması arttıkça çocuk yetiştirme tutumlarının etkililiği de azalmaktadır.

Resmin tamamlanması için üçüncü bir olasılığın da göz önünde bulundurulması gereklidir; bu olasılık, evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesi arasındaki ilişkinin

ne olumlu ne de olumsuz olduğu, anlamsız olduğudur. Buna göre ebeveynler eş rolü ile ebeveynlik rolleri arasında ayırım yapabilirler ve eş ilişkisinde herhangi bir problem olduğunda bunu ebeveynlik rollerine herhangi bir şekilde taşımayabilirler. (Krishnakumar, Buhler, 2000). Örneğin Antony ve ark. (2005) ebeveynlik stresi, ebeveynlik davranışı, sosyal uyum ve sınıfta davranış problemleri ile ilgili yaptıkları araştırmada ebeveynlik davranışı ile ebeveyn stresi arasında çok zayıf bir ilişki bulmuşlardır. Ebeveynlik stresi ve uyum problemleri arasında ise ebeveynlik davranışı aracı rol oynamamaktadır.

Araştırmacılar evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki karmaşık yapıyı açıklamak için bu ilişkiyi açıklayan mekanizma ve süreçlere odaklanmışlardır (Cummings ve Davies, 2002). Evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkinin yapısı ve doğası üzerine araştırmalarını yoğunlaştırmışlardır. Çatışmanın hangi mekanizmalar aracılığı ile uyum problemlerine yol açtığı ve hangi durumlarda çocukların çatışmadan daha olumsuz etkilendiği gibi sorulara cevap aramışlardır (Kouros, Cummings ve Merrilees, 2008). Bu karmaşık yapıyı en kapsamlı açıklayan model Grych ve Fincham'ın (1990) Bilişsel ve Bağlamsal Çerçeve Modelidir (Şekil 1)

Grych ve Fincham'ın (1990) Bilişsel ve Bağlamsal Çerçeve Modeline göre evlilik çatışmasının çeşitli boyutları çocukların çatışmayı algılaması ve başa çıkma davranışlarını etkileyebilir. Bu boyutlar sıklık, şiddet, içerik ve çözüm boyutlarıdır. Ebeveynlerinin çatışmasına sıklıkla maruz kalan çocuklar ya çatışmaya karşı daha duyarsız hale gelmekte ve böylece uyum problemleri azalmakta ya da çocuğun çatışmaya karşı duyarlılığının artması sebebiyle daha çok uyum problemleri göstermektedirler. Evlilik çatışmasının çocuk uyumunu etkileyen bir diğer boyutu, çatışmanın şiddetidir. Evlilik çatışmasının şiddeti düşük ise çocuklar çatışmaya sıklıkla maruz kalmış olsa bile daha az uyum problemleri göstermektedirler.

Şekil 1: Grych ve Fincham'ın (1990) Bilişsel Bağlamsal Çerçeve Modeli

Ebeveynlerin çatışmalarının içeriği çocukların uyum problemlerini etkileyen bir başka değişkendir. Özellikle çatışma çocuk ile ilgili ise çocuklar daha çok uyum problemi gösterebilmektedir. Evlilik çatışmasının, düşmanlık veya fiziksel saldırganlık içerdiği zaman çocukların uyum problemlerinin artması muhtemeldir. Kızıldağ (2006), evlilik çatışması ve çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkiyi bilişsel bağlamsal çerçeve açısından incelediği araştırmasında, evlilik çatışmasının sıklık, şiddet ve içeriğinin çocukların davranış problemlerini ve çatışma ile ilgili algılarını yordadığını bulmuştur. Evlilik çatışmasının çocukların uyum problemleri üzerinde etkili olan son boyutu ise çatışmanın çözümüdür. Çatışmalarını başarılı bir şekilde çözüme kavuşturan ebeveynlerin

çocuklarında, sosyal yeterlilik ve başa çıkma becerileri artmaktadır. Çözüme kavuşmayan çatışmalar hem daha sık çatışma durumlarına neden olmakta hem de çocuklara çatışma çözümü ile ilgili olumsuz şemalar sunmaktadır.

Evlilik çatışmasına maruz kalan çocuklarda çocukların başa çıkma davranışlarını etkileyen faktörlerden biri de çatışmanın bağlamıdır. Çatışmanın uzak bağlamı ve yakın bağlamı olarak iki çeşit çatışma bağlamı tarif edilmektedir. Çocukların çatışma ile ilgili geçmiş tecrübeleri, cinsiyet, mizaç ve ailenin duygusal ortamı gibi faktörler çatışmanın uzak bağlamını oluşturur ve çocukların evlilik çatışması ile başa çıkma davranışlarını etkiler. Buehler ve ark. (1997), ebeveynler arası çatışma ve çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, uzak bağlam faktörlerinden cinsiyetin uyum problemleri üzerinde anlamlı bir etkisini bulamamışlardır. Yakın Bağlam ise çocukların çatışmanın nasıl seyredeceği ile ilgili beklentileri ve çocuğun o anki duygu durumu çocukların evlilik çatışması ile başa çıkma davranışını etkileyebilen yakın bağlam faktörleridir.

Çocuğun çatışmayı nasıl algıladığı uyum problemleri üzerinde etkili olan bir başka faktördür. Çocuklarda iki tür bilgi işleme süreci bulunmaktadır. Birincil bilgi işleme süreci ve ikincil bilgi işleme süreci. Birincil bilgi işleme süreci, çocuğun çatışmayı “tehdit edici” algılayıp algılamadığı ile ilgili değerlendirmeyi ve buna bağlı duygulanımları içerir. İkincil bilgi işleme sürecinde ise çocuğun çatışmanın nedeni ile ilgili değerlendirmeleri yer alır. İkincil bilgi işleme çocuğun birincil bilgi işleme sürecindeki duygulanımından etkilenmektedir. Evlilik çatışmasını gözlemek çocuklarda farklı duygular oluşturur. Bu duygular çocukların özellikle ikincil bilgi işleme sürecini etkilemektedir. Son olarak çocuklar evlilik çatışmasına maruz kaldıklarında çeşitli başa çıkma stratejileri geliştirmektedirler. Çocuklar ebeveysel çatışmaya ya doğrudan müdahale etmekte ya da çatışmaya dair duygusal tepkilerini değiştirmeye çalışmaktadırlar. İşe yarayan stratejiler çocuk tarafından daha sık kullanılmaktadır.

Çocuğun çalışmayı algılama biçimi ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Şendil'in (1999) çocukların çatışmayı nasıl algıladığını incelediği araştırma sonuçlarına göre, çocuklar çatışma durumunda yaş farkı olmaksızın mutsuz ve üzüntülü olmak ve korkmak gibi olumsuz duygular bildirmişlerdir. Anne babanın tartışmasına müdahil olma fikri yine yaş farkı olmaksızın oldukça yoğundur. Çocuklar yaşla birlikte artan bir şekilde anne baba çatışması karşısında ebeveynlere özellikle de babaya karşı kızgınlık ve öfke gibi olumsuz duygular hissetmekte ve ebeveyn ilişkisinden uzaklaşmayı istemektedirler. Çocukların nedensel yüklemelerine bakıldığında yaşla birlikte artan bir şekilde çatışma nedeni olarak anne-baba anlaşmazlığı, babanın baskıcılığı ve dış nedenler gösterilmiştir. Jenkins ve Buccioni (2000), 5, 7 ve 9 yaşlarındaki çocuklarda evlilik çatışması algısında fark olup olmadığını araştırmışlardır. Küçük çocukların çatışmanın iki kişinin amaç veya niyetlerindeki farklılıktan kaynaklandığını ayırt edemediklerini; sunulan çözüm önerisi olarak büyük çocukların çatışan taraflardan birinin fikrini değiştirmesi gerektiğini daha sık belirttiğini bulmuşlardır. Küçük çocuklar kendisi hakkında yapılan bir tartışmada ebeveynlerinin davranışlarına odaklanırken büyük çocuklar çatışmada uzlaşmayı sağlama üzerine odaklanmaktadır. Büyük çocuklar çatışmanın çözümü için daha çok ve yararlı çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Küçük yaş grupları ebeveynlerinin eş rolünü anlamakta zorluk çekmektedirler. Kızıldağ ve Şendil (2003), yılında çocuk ve ergenlerin evlilik çatışmasına yönelik algılarını gelişimsel olarak incelemiştir. Ebeveynlerin evlilik çatışması bildirimleri ile çocukların çatışma özelliklerine ilişkin algıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuşlardır. Gelişimsel farklılıklara bakıldığında 13 ve üzeri grubundaki çocukların 5-7 ve 8-12 yaş grubundaki çocuklara oranla tehdit algılarının daha düşük olduğu, bu yaş grubundaki çocukların çatışma özelliklerine ilişkin algılarının ise 8-12 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit yaş büyüdükçe azalmaktadır. Araştırmalar bu gelişimsel farklılığı, büyük çocukların çatışmanın nedenlerini anlamada ve çatışmayı değerlendirmede daha etkin olmalarıyla açıklamışlardır.

İkinci nesil araştırmalar ayrıca evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki çok boyutlu ilişkinin doğasını açıklamak için aracı ve biçimlendirici değişken kavramlarına odaklanmışlardır. Biçimlendirici değişken evlilik çatışması ile çocukta uyum problemleri arasında etkili olan ve çatışma ile uyum problemleri arasındaki bağın yonununu ve bnyukluyunu etkileyebilen değişkenlerdir Aracı değişken ise bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi etkileyen uuncu bir değişkendir (Budak, 2000).

Evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide bağlanma, ebeveyn ocuk çatışması, çocuğun ebeveyn ocuk ilişkisi ile ilgili içsel temsilleri, mizaç ve cinsiyet gibi pek çok değişkenin aracı ve biçimlendirici etkisi sınınmıştır (El-Sheikh ve El-More Staton, 2004; Shamir Schuldlich, ve Cummings, 2001). Orneğin Shelton ve Harold (2007), evlilik çatışması ve çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkide çocuğun başa çıkma stratejilerinin aracı rolunu inceledikleri çalışmada evlilik çatışmasının çocukların başa çıkma davranışlarını olumsuz etkilediği ve bu durumun çocuklarda psikolojik uyumsuzlukla ilgili olduğunu bulmuşlardır. Benzer bir şekilde Stocker ve ark. (2003) ocukların çatışma ile ilgili bilişsel yorumlarının evlilik çatışması ve çocuklardaki uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır.

Literatyrde evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rol oynayan onemli değişkenlerden birinin ebeveynlik olduğu belirtilmektedir (Buehler ve Gerard 2002; Krishnakumar ve Buhler 2000; Sullivan, Shermerhorn ve Cummins, 2007). Cui ve Conger (2008), evlilik çatışması ve ergenlerdeki uyum problemleri arasındaki ilişkide tutarsız ve duşmanca ebeveyn davranışları ile katı disiplinin aracı rol oynadığını bulmuşlardır.

Bu araştırmada da evlilik çatışması ve ocuk uyum problemlerinin çok boyutlu ve karmaşık yapısına ışık tutmak amacıyla anneden algılanan kabul-red ve duygusal güvenliğin aracı rolü incelenmiştir.

1.2. EBEVEYN KABUL-RED KURAMI

Ebeveyn Kabul- Red Kuramı (EKAR), ebeveyn kabul ve reddinin ocuk ve yetişkinlerin davranışsal bilişsel ve psikolojik uyumları üzerindeki sonuçlarını tahmin etmek ve açıklamak amacıyla Rohner (1986, 2000) tarafından geliştirilen bir sosyalizasyon ve yaşam boyu gelişim kuramıdır. EKAR kuramı, çocukluktaki ebeveyn davranışlarının önemini ortaya koyar, bir kişilik kuramı ile bütünleştirir, ebeveyn kabul ve reddinin sonuçlarını yordar ve bu kuramsal erveyi deneysel verilerle destekler.

Teoriye göre çocukları anne ve babaları tarafından kabul veya reddedilmeleri kadar etkileyen başka bir Şey yoktur. Tüm insanlar onlar için önemli kişiler tarafından sıcaklık görmeye ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç kültür, din, fiziki koşullar, coğrafya ve ırktan bağımsız olarak tüm insanlık için geçerlidir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılmış araştırmalar, anne ve babaları tarafından kabul veya reddedilmenin çocukların duygusal, davranışsal ve sosyal gelişimlerini ve de psikolojik uyumlarını etkilediğini göstermektedir (Alegre ve Benson, 2008; Candan, 2006; Hoşcan,2010; Kim,2008; Rohner,2010; Rohner ve Khaleque,2010). Gelişim teorisyenlerinin çoğu gibi ebeveyn kabul-red araştırmacıları da ebeveynden çocuğa aktarılan nedensel etkilerin olduğu varsayımı üzerinden hareket etmektedir. Dolayısıyla evlilik çatışması, ebeveynlerden birinin depresyonda olması gibi nedenler ebeveynin kabul ve red davranışını etkilemektedir (Rohner, 1986,2000).

Araştırmalar ebeveyn kabul ve reddi ile evlilik uyumu arasında ilişki olduğunu rapor etmişlerdir. Yaşar (2009), annelerin evlilik uyum ve doyum düzeyine göre çocukların annelerini kabul ve red edici algılamalarının anlamlı olarak farklılaştığını göstermiştir. Ebeveyni tarafından red algılayan çocuklarda ise çeşitli uyum problemleri gözlenmektedir. Sarıtaş (2007), anneleri tarafından kabul edildiğini düşünen ergenlerin red algılayan ergenlere kıyasla daha az öfke, olumsuz duygu ve kaygı yaşadıklarını bulmuştur.

Ebeveyn kabul red davranışı parçalanmış ve tam ailelerden gelen çocuklar üzerinde incelemiştir. Buna göre, çatışmalı evliliklerdeki çocuklar anne ve babası anlaşarak boşanmış çocuklara göre hem daha fazla ebeveyn reddi algılamakta hem de daha çok yıpranmaktadır. (Candan,2006)

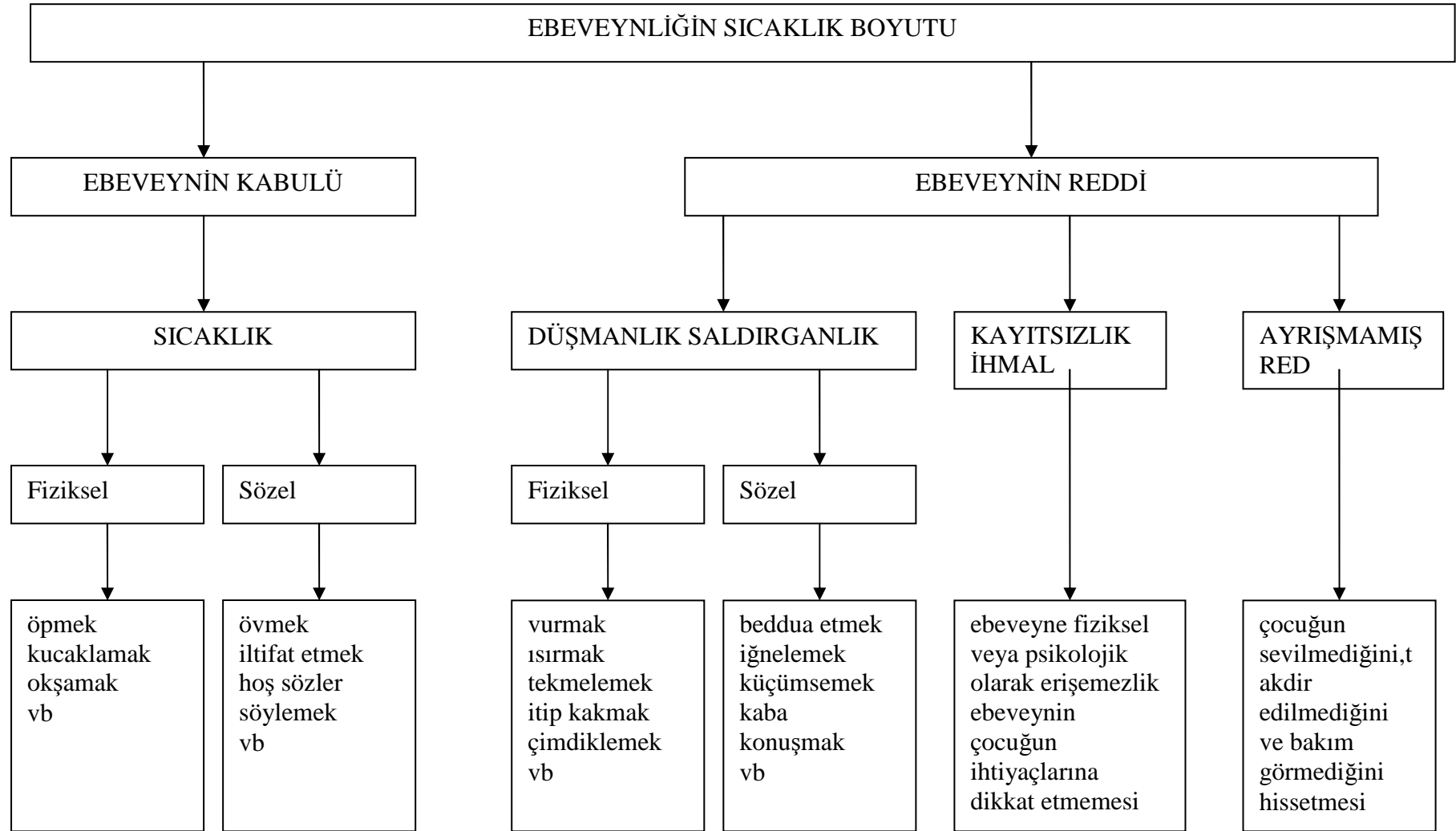
Ebeveyn kabul red davranışı, çeşitli sosyo-ekonomik değişkenlerden etkilenmektedir. Toran (2004), annenin yaşı, eğitim durumu, gelir düzeyi, ocuk sayısı ve ailede yaşayan kişi sayısının annenin kabul ve red davranışı üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe kabul davranışında artış ve annenin yaşı arttığıca reddetme davranışında artış olduğunu, ayrıca ocuk sayısı ve ailedeki birey sayısı arttığıca ve ailenin gelir düzeyi azaldıkça red davranışlarında artış olduğunu bulmuştur.

Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu:

Kuram, temel olarak “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak isimlendirilen ebeveyn-ocuk etkileşimine yani ebeveyn ile ocuk arasındaki duygusal bağın niteliğine odaklanmıştır. Tablo 2’de görüldüğü gibi, ebeveynliğin sıcaklık boyutunun bir ucunda kabul diğer ucunda red vardır. Herkes ebeveyniyle ilişkisinde bu iki ucun arasında bir noktada yer almaktadır. Sıcaklık boyutu, hem çocukla bakım vereni arasında sosyal bir etkileşimi hem de çocuğun bu etkileşimle ilgili zihinsel

tasarımına işaret eder. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu, duygulanımları, aşkı, bakımı, desteği ve bakım vermenin diğer pozitif ifadelerini içerirken ebeveynliğin red boyutu çocuğa karşı soğuk, duygulanımdan yoksun, farklılaşmamış, ihmalkar, düşmanca ve saldırgan davranışları içerir (Rohner, 2008). EKAR ile ilgili araştırmalar çocukların kendilerini ebeveynleri tarafından bakım görmelerine ya da yeterli bakım görmemelerine göre dört şekilde algıladıklarını göstermiştir. Bunlar sıcaklık, düşmanlık/ saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red algılarıdır (Rohner, 2010). Sıcaklık, ebeveynin fiziksel olarak çocuğu öpmesi, okşaması ve sarılmasını sözel olarak da takdir etmesini, hoş sözler söylemesini ve çocuğu övmesini içerirken; düşmanlık/saldırganlık, ebeveynin çocuğa vurması, çimdikleme, itip kakması, küfür etmesi ve iğnelemesi gibi davranışları sergilemesini içermektedir. Kayıtsızlık/ ihmalde ise ebeveyn, çocuğun ihtiyaçlarına dikkat etmemekte veya çocuk tarafından fiziksel veya psikolojik olarak erişilmez olarak algılanmaktadır (Rohner,1986,2000) Ayrışmamış red durumunda ise somut bir delil olmamasına rağmen çocuk ebeveyni tarafından sevilmediğini, gereken ilgi ve bakımın kendisine gösterilmediğini hisseder. Ebeveyn ihmalkar, saldırgan ve soğuktur. (Rohner,2010)

EKAR, kişilik alt teorisi, başa çıkma alt teorisi ve sosyo kültürel sistemler alt teorisi olmak üzere üç alt teori altında şu beş soruya cevap aramaktadır.Dünyanın her yerinde çocukların ebeveynleri tarafından reddedildiklerini algıladıkları zaman aynı şekilde tepki verdikleri gerçek midir? İkincisi, reddedilmenin etki derecesi yetişkinlik ve yaşlılığa kadar uzanır mı? Üçüncüsü bazı çocuklar neden duygusal suistimal ve ebeveynleri tarafından reddedilmenin etkilerine karşı diğer çocuklardan daha iyi başa çıkabilmektedir. Dördüncüsü, niçin bazı ebeveynler sıcak ve sevgi doluyken diğerleri soğuk, saldırgan ve reddedicidir? Beşincisi ise hem toplum içerisindeki bireylerin davranış ve inançları hem de toplumun tüm yapısının o toplumdaki çoğu ebeveynin çocuklarını kabul yada reddetmeye eğilim gösterdiği gerçeği nelerden etkilenmektedir?

Kişilik Alt Teorisi

Ekar'ın ilk alt teorisi kişilik alt teorisidir. Kişilik alt teorisinde özetle şu dört soruya cevap aranmaktadır. Birincisi; Ebeveynleri tarafından reddedilmenin çocukların uyum problemleri üzerindeki etkilerini araştırır. İkincisi çocuklukta algılanan ebeveyn kabul ve reddinin yetişkinin uyum problemleri üzerindeki etkilerini araştırır.1930lu yıllardan bu yana sekiz yüzden fazla çalışmada ebeveynlerin red tutumları, red edici tutum takınmalarının nedenleri ve özellikle de bu tutumun çocuklar üzerindeki etkileri yani sonuçları üzerinde durulmuştur (Rohner ve Khaleque, 2010). Bunun sonucunda red edilme durumunun kaçınılmaz şekilde kişilik gelişimi üzerinde olumsuz etki yarattığı görülmüştür. Çocukluğunda red edilmiş bireyler kişisel problemler, arkadaş grubuyla rahatsız edici ilişkiler yaşamakta; üzüntülü, endişeli ve içedönük bir yapı sergilemekte ve hatta çeşitli psikolojik rahatsızlıklar yaşamaktadırlar (Rohner, 1986, 2000). Khaleque ve Rohner (2002), çocuk ve yetişkinlerde algılanan ebeveyn kabul reddi ve kişilik alt teorisi arasındaki ilişkiyi 43 çalışmanın dahil edildiği bir meta analizle incelemişlerdir. Buna göre ebeveyn, kabul reddi uyum problemleri ile ilişkili bulunmuştur. Kişilik alt teorisi üçüncü olarak yetişkinlikte eş veya diğer bağlanma figürü tarafından algılanan reddin çocuklukta algılanan reddin uyum problemleri üzerindeki etkisine benzer etkileri var mıdır ve varsa bu etkiler nelerdir, sorusuna cevap aramaktadır. Örneğin Parmar, İbrahim ve Rohner (2008), çocuklukta algılanan ebeveyn kabulü ile yetişkinlikte algılanan eş kabulü arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Buna göre yüksek eş kabul algısı ve çocuklukta algılanan yüksek ebeveyn kabul algısı, düşük uyum problemleri ile ilişkilidir. Ayrıca çocuklukta algılanan kabul red algısı, eşten algılanan kabul red ve kişinin uyum problemleri arasında aracı rol oynamaktadır. Benzer şekilde Varan (2005), çocukluklarında ebeveynleri tarafından kabul algılayan kişilerin eşlerinden de kabul algıladıklarını bulmuştur. Çocukluklarında red algılayan kişilerin sadece dörtte biri eşlerinden kabul algılamaktadır. Ekar'ın cevap aradığı dördüncü soru ise kültür, dil, din, cinsiyet ve diğer benzeri koşullara göre kabul ve reddin uyum problemleri üzerindeki etkilerinin farklılaşıp farklılaşmadığıdır (Rohner ve Khaleque, 2010).

Kişilik at teorisine göre ebeveynleri tarafından kabul veya reddedilmenin çeşitli derecelerinin çocuk tarafından deneyimlenmesi sonucu yedi kişilik özelliği gelişmektedir. Bunlar; Düşmanlık-saldırganlık, bağımlılık, olumsuz özsaygı, olumsuz dünya görüşü, olumsuz öz yeterlik, duygusal duyarsızlık ve duygusal tutarsızlıktır (Rohner,1986,2000). Kişilik alt teorisine göre reddedilmenin yarattığı yoğun psikolojik acı yüzünden bu olumsuz kişilik özellikleri gelişmektedir. Reddedilmeyle birlikte acı ve diğer yıkıcı duygular artmaktadır. Kişi bu yıkıcı duygulardan kurtulmak için kendini duygusal olarak kapatmaktadır (Rohner, Khaleque ve Courneyer, 2004)

Ebeveyn reddi, düşmanlık saldırganlık, pasif saldırganlık gibi psikolojik uyum problemlerine yol açmaktadır (Rohner, Khaleque ve Courneyer, 2004). Saldırganlık, bir başka kişiye, şeye ya da kişinin kendisine kasıtlı olarak zarar vermesi olarak tanımlanırken; pasif saldırganlık, saldırganlığın daha dolaylı yoldan ifade edilmesidir. Surat asma, yapılacak şeyleri erteleme ve inatçılık, pasif saldırganlık ifadeleridir (Öngider, 2006)

Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık, bu yedi kişilik özelliği içinde en karmaşık kişilik özelliğidir. Çocuk ve yetişkinler, destek, bakım ve sevgi gibi olumlu tepki görme ihtiyacındadırlar. Bunları alamadıklarında da belirli bir şekilde davranma eğilimi gösterirler. Yetişkin ya da çocukta belirli bir noktaya kadar olumlu tepki görme ihtiyacı artmaktadır. Kişiden kişiye farklılaşan belirli bir noktadan sonra ise kızgınlık ve diğer rahatsız edici duygular artar. Bu durum da olumlu tepki görme ihtiyacı ile çatışmaya başlar. Bu çatışma ile birlikte kişi daha az bağımlı hale gelir. Bu duruma savunucu bağımsızlık denmektedir. Bu sebeple bağımsızlık ve ebeveyn kabul red arasındaki ilişki eğrisel bir çizgi izlemektedir (Khaleque ve Rohner, 2002).

Duygusal duyarlılık, kişinin duygularını özgürce ve açıkça ifade edebilmesini içermektedir. Duygusal açıdan duyarsız kişiler, karşılardaki kişilere yakınlaşmakta veya yakınlaşmak isteyenlere karşılık vermekte zorlanmaktadır. Olumsuz özsaygıda

kişinin kendi değeri ile ilgili; olumsuz öz yeterlikte ise kişinin kendi yeterliliği ile ilgili olumsuz değerlendirmeleri söz konusudur (Öngider, 2006). Kendini değersiz ve yetersiz görme algılanan ebeveyn reddinin bir sonucudur. Duygusal tutarlılık terimi günlük yaşamın getirdiği küçük gerginlik ve stresleri tolere edebilmeyi içermektedir. Duygusal olarak tutarlı kişiler stres karşısında soğukkanlılıklarını korur ve kolayca öfkelenmezler. EKAR'ın son kişilik özelliği olan olumsuz dünya görüşü ise kişinin yaşamla ilgili olumlu olumsuz değerlendirmesini içermektedir (Öngider, 2006).

Ebeveyn kabul ve reddinin çeşitli özelliklerine ilişkin giderek artan sayıda çalışma yapılmaktadır. Örneğin Kim (2008), 103 kore-amerikan ergen ile yaptığı araştırmada algılanan ebeveyn kabul reddi ile uyum problemleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, bağımlılık kişilik özelliği hariç diğer kişilik özellikleri ile algılanan düşük ebeveyn kabulünü ilişkili bulmuştur. Ekmekçi (2008) ise çocukların kendilerinin ebeveyn kabul red ve kişilik uyumu algıları ile ebeveynlerin algıları arasındaki benzerlik ve farklılığı araştırmıştır. Buna göre çocuklar anne ve babadan reddin çok kabul algılamışlardır. Çocuklar annelerini daha az kabul eden ve daha az kontrol eden olarak algılamışlardır. Anneler ve babalar çocuklarını çocukların kendilerini algıladığından daha çok bağımlı olarak algılamaktadırlar. Diğer yandan çocuklar kendilerinde daha çok olumsuz öz saygı, olumsuz öz yeterlilik, dünya görüşü ve daha az psikolojik uyum algılamışlardır. Düşmanlık ve duygusal tutarsızlık açısından ise anne, baba ve çocuk arasında bir farklılık algılanmamıştır.

Başa Çıkma Alt Teorisi:

Başa çıkma alt teorisinde sorulan temel soru şudur; Bazı çocuk ve yetişkinler ebeveynleri tarafından reddedilmenin olumsuz etkileri ile nasıl etkili bir şekilde başa çıkmaktadırlar? Başa çıkma alt teorisi bu soruya cevap verecek mekanizma ve süreçlerle ilgili araştırmalara odaklanmaktadır. Ancak bu konu ile ilgili çok az araştırma yapılmıştır. Başa çıkma alt teorisini anlamak için çok değişkenli perspektiften bakmak gerekmektedir. Bu perspektife göre bireyin davranışları kendi, diğeri ve bağlam

arasındaki etkileşimin bir ürünüdür. Kendi, bireyin içsel ve dışsal kişilik özellikleri ile zihinsel aktivitelerini kapsamaktadır. Diğeri, ebeveynin yada birincil bakım verenin reddinin kişiler ve de kişiler arası karakterlerini kapsamaktadır. Bağlam ise kişinin hayatındaki diğeri önemli kişileri kapsamaktadır. İşte bu üç faktörün etkileşimi başa çıkma davranışını etkilemektedir (Rohner ve Khaleque, 2005).

Sosyo- Kültürel Sistemler Alt Teorisi:

Ebeveyn kabul reddi, aile, toplum ve kültürü içeren karmaşık bir ekolojik bağlam içerisinde meydana gelmektedir. EKARda sosyo-kültürel sistemler modeli,ebeveyn kabul ve reddinin evrensel nedenleri üzerinde durmaktadır. Örneğin niçin bazı ebeveynler sıcak ve sevgi vericiyken diğeri soğuk, saldırgan ve reddedicidir gibi soruların evrensel yanıtlarını araştırmaktadır. Ekarda, ebeveyn kabul ve reddi evrensel bir yaklaşımla çalışılmaktadır. Ebeveyn kabul ve reddinin etkileri farklı kültürlerde yapılan araştırmalarca desteklenmektedir. Örneğin Rohner ve Khaleque (2007) 2001-2009 yılları arasında 10 farklı ülkeden 17 çalışmanın meta analizini yapmışlardır. Bu ülkeler Kore, ABD, Finlandiya, Bangladeş, Hindistan, Kuveyt, Kolombiya, Porto Riko, Japonya ve Türkiye'dir. Araştırma sonuçları tüm kültürlerde algılanan eş kabulü ve çocuklukta algılanan ebeveyn kabulünün uyum problemleri ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

1.3 DUYGUSAL GÜVENLİK HİPOTEZİ:

Evlilik çatışmasının çocuklarda hangi mekanizma ve süreçler vasıtası ile uyum problemlerine yol açtığı sorusuna cevap bulmak amacıyla geliştirilen hipotezlerden biri Davies ve Cummings'in (1994) duygusal güvenlik hipotezidir. Duygusal güvenlik hipotezinde çocuğun duygusal güvenlik hissi, ebeveynler arası çatışma ve çocuktaki

uyum problemleri arasında aracı rol oynayan birincil mekanizma olarak kavramsallaştırmaktadır (Davies, Forman ve Rasi, 2002).

Araştırmacılar uyum problemlerine yol açan mekanizma ve süreçleri incelerken daha çok evlilik çatışmasından olumsuz etkilenen psikolojik yapılara odaklanmışlardır. Grych ve Fincham'ın (1990) bilişsel bağlamsal çerçeve modeli bu duruma örnek verilebilir. Duygusal güvenlik hipotezinde ise olumsuz etkilenen duygusal yapılara odaklanılmıştır. Çatışma içinde duyguların nasıl işlendiği, nasıl organize edildiği ve çocuğun bu duygularla nasıl başa çıktığı çocukların evlilik çatışmasına verdikleri tepkiyi anlamada en önemli faktördür. Özetle çocuğun duygusal işlevselliği evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkiyi anlamada anahtar kavramdır (Davies ve Cummings, 1994).

Bağlanma teorisi, bu teorinin gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Duygusal güvenlik, ebeveynlerin çatışmasından etkilenen bir süreçtir. Duygusal güvenliği korumak, ebeveyn çocuk ilişkisi çerçevesinde gerekli bir durumdur. Bağlanma teorisinde ise ebeveyn çocuk etkileşimi temeldir. Bir çocuk güvenli bağlanmaya sahip olduğu halde duygusal güvenlik gelişimi olumsuz etkilenmiş olabilir (Davies ve Cummings, 1994). Duygusal güvenlik hipotezi ve bağlanma teorisinin altında yatan ortak nokta ise ikisinin de çocuğun güvenliğini onun uyumunu etkileyen bir faktör olarak görmesidir (Cummings ve Davies, 1998).

Çocuklar güvenli bir dünyada yaşadıklarını algılama eğilimindedirler. Tutarlı ve koruyucu bir çevrede dünyanın güvenli bir yer olduğu duygusunu yaşarlar. Stres durumunda bile ailelerinin olumlu, tutarlı ve duygusal olarak erişilebilir durumda olmasına ihtiyaç duyarlar. Evlilik çatışması çocukların dünyanın güvenli bir yer olduğu ile ilgili algılarını tehdit etmektedir (Cummings ve ark. 2006). Evlilik çatışması ebeveynlerin ise disiplin uygulamalarında, duygusal olarak erişilebilir olmalarında ve duyarlılıklarında bozulmaya yol açmaktadır (Davies ve Cummings, 1994).

Çocukların duygusal olarak iyi oluş hali onların çatışmaya verdikleri anlamı etkilemektedir. Eğer çocuk güvensiz hissediyorsa çatışmaya verdiği anlam olumsuzlaşmakta bu da başa çıkma davranışlarında bozulmaya yol açmaktadır (Davies ve Cummings, 1994). Başa çıkma davranışları bozulan çocuklar, günlük sıkıntılar karşısında kendilerini duygusal ve davranışsal olarak düzenlemekte zorlanırlar (Grych ve Fincham, 2001). Özellikle yıkıcı evlilik ilişkisi, çocukların duygusal güvenlik hislerini tehdit ederek psikolojik uyumlarını tehlikeye sokmaktadır (Cummings ve Davies, 1998).

Duygusal güvenlik, ebeveynler arası ilişkinin kalitesinden, ebeveynler arası çatışma özellikle boşanma, ebeveyn anlaşmazlığı ve çözümsüz çatışmalardan, ebeveyne fiziksel veya duygusal olarak erişemezlikten son olarak da evlilik ilişkisinden ebeveyn çocuk ilişkisine taşınan çözülememiş düşmanlıktan etkilenmektedir (Cummings ve Davies, 1998).

Yapılan araştırmalar duygusal güvenliğin sadece ebeveynler arası çatışmadan kaynaklanmadığını ebeveyn çocuk ilişkisindeki çoklu faktörlerden etkilendiğini göstermektedir (Cummings ve Davies, 1995). Alegre (2008), duygusal güvenliğin ebeveynlik davranışı ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Duygusal güvenlik ayrıca ebeveynlik davranışı ve uyum problemleri arasında aracı role sahiptir.

Duygusal güvenlik sistemi üç ana bileşenden oluşur. Bunlar, duygusal tepkisellik, ebeveyn etkisine maruz kalmanın düzenlenmesi ve ebeveynler arası ilişkilere dair içsel temsillerdir. Duygusal tepkisellik, olası tehdit edici durumların varlığına işaret eder. Kişi sıkıntı hisseder, genel dikkat hali artar ve korkar (Cummings, Davies, 1995). Ebeveyn etkisine maruz kalma, ebeveyn problemlerine dahil olma ya da onlardan kaçınma anlamına gelmektedir. Ebeveynler arası ilişkilere dair içsel temsiller de ise çocuklar kendi iyi oluş halleri için çatışmanın olası sonuçlarını yordamaya çalışırlar (Davies ve Forman, 2002; Davies, Cummings ve Winter, 2004).

Araştırmamızda, yukarıdaki çalışmalara benzer şekilde ikinci nesil araştırmalara katkı sağlamak amacıyla çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide anneden algılanan kabul-red ile çocuğun duygusal güvenliğinin aracı rolü sınanmıştır.

2. EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ, EBEVEYN KABUL RED VE ÇOCUĞUN DUYGUSAL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.1 EVLİLİK ÇATIŞMASI VE UYUM PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR

Acock ve Demo (1999), evlilik çatışması ve ebeveyn çocuk çatışmasının uyum problemleri üzerindeki etkisini boylamsal bir araştırmayla incelemişlerdir. Araştırmaya 5-11 yaş arası çocuğu olan 542 aile katılmıştır. Katılımcılara altı yıl ara ile ulusal aile ve ev halkı araştırma anketi uygulanmıştır. Bulgular, birinci zamandaki ebeveyn-çocuk çatışmasının, ikinci zamandaki ergen uyum problemlerinin önemli bir yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, ebeveyn çocuk çatışmasının içeriği, sıklığı ve sonuçlarının zamanla değişmekle birlikte evlilik çatışmasının, ebeveyn çocuk ilişkisine yayıldığını; çocuk ve ergenlerin psikolojik uyumunu bozduğunu ileri sürmüşlerdir.

Ulu ve Fışiloğlu (2002), çocukların evlilik çatışmasına yönelik algıları ile içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri arasındaki ilişkide yaş ve cinsiyet farklılıklarının etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 9-12 yaş arası 231 çocuk, onların ebeveynleri ve

öğretmenleri katılmıştır. Araştırma bulgularına göre çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve uyum problemleri arasında yaş ve cinsiyet farklılıkları bulunmaktadır. Erkekler daha çok kendini suçlamakta ve dışsallaştırma problemleri göstermekte kızlar ise daha çok içselleştirme problemleri göstermektedir. Gelişimsel farklılıklara bakıldığında ise 9 yaş grubu çocukları 12 yaş grubu çocuklarına oranla daha çok dışsallaştırma ve içselleştirme problemleri göstermektedir.

Rhoades (2008), çocukların evlilik çatışmasına verdikleri tepkilerle uyum problemleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bunun için 5-19 yaş arası çocuklarla yapılmış 71 çalışmanın meta-analizini yapmıştır. Buna göre çocukların çatışmaya verdikleri bilişsel, davranışsal, psikolojik tepkiler ile olumsuz duygulanım ile uyum problemleri arasında ilişki vardır. Sadece çocukların çatışmaya verdikleri tepkilerden olan kaçınma davranışı ile dışsallaştırma davranışı arasında ilişki bulunamamıştır. Çatışmaya dahil olma ve içselleştirme davranışları arasındaki ilişki daha güçlüdür. Çatışmaya verilen tepkiler ile uyum problemleri arasında cinsiyetler açısından bir fark bulunamamıştır. Yaş açısından ise büyük çocuklarda çatışmaya verilen tepkiler ile uyum problemleri arasındaki ilişki daha güçlüdür.

Peksaygılı ve Güre (2008) ise eşler arasındaki çatışma ve ergenlik dönemindeki çocukların uyum davranışları üzerinde algılanan çatışmanın aracı ve düzenleyici rolünü incelediler. Buna göre annelerin algıladığı çatışma çocuklardaki içe yönelim ve dışa yönelim problemlerini yordamaktadır. Ayrıca kızların içselleştirme problemlerinde çatışma özellikleri ve tehdit; dışsallaştırma problemlerinde ise çatışma özellikleri ve kendini suçlama aracı rol oynamaktadır. Erkeklerde ise içselleştirme problemlerinde tehdit ve kendini suçlama, dışsallaştırma problemlerinde ise sadece kendini suçlama aracı rol oynamaktadır.

2.2 EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR

Buehler, Benson ve Gerard (2002), evlilik çatışması, etkili olmayan ebeveynlik ve çocuk ile ergenlerde uyum problemleri arasındaki ilişkileri ve etkili olmayan ebeveynliğin bu ilişki ile bağımlı olduğunu incelemiştir. Araştırmaya 2541 anne-baba ve onların 2 ile 18 yaş arasındaki çocukları katılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, evlilik çatışması ve çocuk uyumsuzluğu arasındaki ilişkide sert disiplin, ergen-ebeveyn çatışması ve azalmış ilgi boyutlarının önemli rol oynadığını ortaya koymuştur.

Kaya (2003), evlilik uyumu ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişki üzerinde çocuk yetiştirme tutumlarının etkilerini incelemiştir. Örneklem grubunu, 8-10 yaşlarındaki 84 çocuk ve anne ve babaları oluşturmuştur. Araştırmada, “Çift Uyum Ölçeği”, “4-18 Yaş Çocuk ve Gençler için Davranış Değerlendirme Ölçeği”, “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği” kullanılmıştır. Bulgulara göre, Evlilik uyumu ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkide, annelerin saldırganlık ve kin davranışının aracı rol oynamaktadır. Babalar için ise, evlilik uyumu ile çocuklardaki davranış problemleri arasında, çocuk yetiştirme tutum değişkenleri kontrol altına alınmasından önce ve alındıktan sonra, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Stocker ve ark. (2003), evlilik çatışması ve çocuklardaki uyum problemleri arasında ebeveyn düşmanlığı ve çocuğun çatışma algısının aracı etkisini incelemiştir. Araştırmaya yaş ortalaması 10.2 olan 136 çocuk ve onların aileleri katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre evlilik problemleri içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri ile ilişkilidir. Evlilik çatışması pozitif olarak ebeveynlerin çocuklara karşı düşmanca tutumları ile ilişkilidir. Ebeveynlerin çocuklara karşı negatif tutumları ile evlilik çatışması ve çocuklardaki uyum problemleri arasında ilişki vardır. Bu da ebeveyn çocuk ilişkisinin çatışma ve çocuklardaki uyum arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı görüşünü destekler niteliktedir. Çocukların çatışma ile ilgili bilişsel yorumları da çatışma ve çocuklardaki uyum problemleri arasında aracı rol oynamaktadır.

Çocukların kendilerini suçlaması ve çatışmadan korkmaları içselleştirme problemlerine yol açmaktadır. Ancak dışsallaştırma problemleri ile ilişkili değildir.

El Sheikh ve El-More Staton (2004), evlilik çatışması ve çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkide bağlanma ve ebeveyn çocuk çatışmasının yordayıcı, aracı ve biçimlendirici etkisini incelemişlerdir. Yaş ortalaması 11.15 olan 103 çocukla yapılan çalışmada Çatışma Taktikleri Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışması Algısı Ölçeği, Ebeveyn-Çocuk Çatışma Taktikleri Ölçeği, Ebeveyn-Çocuk Bağlanma Ölçeği ve Çocuk Anksiyete Ölçeği kullanıldı. Araştırma sonuçlarına göre evlilik çatışması ve ebeveyn-çocuk çatışması kontrol edildiğinde ebeveyn-çocuk bağlanmasının çocuklarda uyum problemlerini yordadığı görülmüştür. Ebeveyn-çocuk bağlanma güvenliği evlilik çatışması ile ilgili uyum problemleri karşısında koruyucu faktör olarak etki yapmaktadır. Ayrıca bağlanma güvenliği ve ebeveyn çocuk çatışması, evlilik çatışması ile uyum problemleri arasında kısmi aracı etki yapmaktadır.

Antony ve ark. (2005) ebeveyn stresi, ebeveynlik davranışı ile çocukların sosyal uyumları ve uyum problemleri arasındaki ilişkileri incelemişleridir. Araştırmaya 229 çocuk, onların ebeveynleri ve öğretmenleri katılmıştır. Buna göre ebeveynlik davranışı, ebeveynlik stresi ve uyum problemleri arasında biçimlendirici role sahiptir ancak aracı role sahip değildir.

Buhler ve Gerard (2006) ebeveynler arası düşmanlık ve ergenlerde uyum problemleri arasında ebeveynlik davranışının aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya 416 ergen ve onların ebeveynleri katılmıştır. Buna göre ebeveynlik ebeveynler arası düşmanlık ve uyum problemleri arasında aracı role sahiptir. Ebeveynler arası düşmanlık, babalarda katı disiplin, tutarsızlık, kabulün azlığı, gözlemci ebeveynlik ve zorlayıcı ebeveynlik ile ilişkili bulunmuştur. Annelerde ise sadece katı disiplin, kabulün azlığı ve zorlayıcı ebeveynlik ile ilişkili bulunmuştur.

Benson, Buehler ve Gerard (2008) ebeveynsel düşmanlık ve erken ergenlik dönemi uyum problemleri arasındaki ilişkide ebeveynliğin aracı etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 10-14 yaş arası 1893 çocuk katılmıştır. Dört ebeveynlik boyutu ele alınmıştır. Bunlar; ebeveynsel kabul, sert disiplin, tutarsızlık ve psikolojik zorlamadır. Ebeveynsel düşmanlık ve uyum problemleri arasında bu dört boyut da kısmi aracı rol oynamaktadır. Sert disiplin ergenlik problemlerine aracılık eden ön önemli faktördür. Psikolojik zorlama ve düşük ebeveynsel kabul daha çok ergenlerde içselleştirme problemlerine aracılık etmektedir.

Cui ve Conger (2008) evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında ebeveynliğin biçimlendirici etkisini incelemişlerdir. 451 ergen ve ailelerinin katıldığı çalışmada ebeveyn tutumlarını olumlu ebeveynlik ve olumsuz ebeveynlik olarak ikiye ayırarak incelemişlerdir. Buna göre sıcaklık, olumlu çocuk kontrolü gibi olumlu ebeveynlik tutumları ile katı, düşmanca ve tutarsız ebeveynlik tutumlarının evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır.

DeBoard-Lucas, Fosco, Raynor Ve Grych (2010) Ebeveynler arası çatışma bağlamında, ebeveynlik ve çocukların çatışma algılarını inceledikleri çalışmaya 8-12 yaş arası çocuk ve onların aileleri katılmıştır. Araştırma bağlamında ebeveyn tutumu olarak ebeveynlerin reddedici tutumları ve zorlayıcı kontrolleri ele alınmıştır. Buna göre zorlayıcı kontrol ve reddedici tutum evlilik çatışması ve çocukların çatışmadan algıladıkları kendini suçlama arasında aracı role sahiptir. Ancak ebeveyn tutumları, çocukların çatışma algısı ve uyum problemleri arasında aracı rol oynamamaktadır.

Yılmaz ve Erkman (2008) sosyal anksiyete, ebeveyn kabul-red ve çocukların evlilik çatışması algısı arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmaya yaşları 13- 18 yaş arası değişen 406 öğrenci katılmıştır. katılımcılara liebowitz sosyal anksiyete ölçeği, çocukların evlilik çatışmasını algılaması ölçeğinin çatışma özellikleri alt ölçeği (çatışmanın sıklık, yoğunluk ve çözüme ulaşım ulaşmadığını ölçüyor) ve son olarak

Ebeveyn kabul-red ölçeği anne form ve baba form verilmiştir. Araştırma sonuçları ilk olarak kızlar ve erkeklerin ölçeklere verdikleri yanıtlarda farklılaşma olup olmaması üzerinden değerlendirildi. Buna göre evlilik çatışmasının sıklığı yoğunluğu ve çözümünü ile anne ve babanın kabul algılara kızlarda ve erkeklerde anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak kızların ve erkeklerin sosyal anksiyetesi farklılık göstermektedir. ikinci olarak Evlilik çatışması algısı ve sosyal anksiyete arasında pozitif ilişki bulunmaktadır. Üçüncü olarak annenin ve babanın reddi sosyal anksiyete ile erkeklerde ilişkili iken kızlarda ilişkili değildir. Dördüncüsü hem annenin hem babanın reddi kızlarda ve erkeklerde evlilik çatışması algısı ile ilişkili bulunmuştur. Beşincisi genel olarak evlilik çatışması ve sosyal anksiyete arasında ilişki bulunamamıştır. Altıncısı yüksek sosyal anksiyeteye sahip kızlar ve erkekler daha çok evlilik çatışması algılamaktadır.. Son olarak ise evlilik çatışması, babadan algılanan red ve cinsiyet sosyal anksiyetenin yordayıcısıdır.

2.3.EVLİLİK ÇATIŞMASI, UYUM PROBLEMLERİ VE DUYGUSAL GÜVENLİK ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ İNCELEYEN ARAŞTIRMALAR

Cummings ve Davies (1998), 6-9 yaş arası 56 çocuk ve anneleri ile ilgili yaptıkları araştırmada, duygusal güvenlik hissinin, evlilik işlevselliği ve çocukların uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Evlilik ilişkisinin kalitesinin çocukların duygusal güvenlik hissinde farklılıklara yol açtığını belirten araştırmacılar, duygusal güvenliğin bu bulgularının çocuklardaki uyum problemlerini de yordadığını belirtmişlerdir.

Harold ve ark. (2004), duygusal güvenlik hipotezinin aracı rolünü araştırdıkları boylamsal çalışmalarında, 181 çocuk ve onların ailelerini incelemişlerdir. Çalışma sonuçları, çocukların güvenlik algılarının onların çatışmaya verdikleri tepkileri etkilediğini ortaya koymuştur. Ebeveynin düşmanca çatışmasına tanık olmanın ebeveyn çocuk ilişkisini daha tehdit edici olarak algılamaya yol açtığını bulmuşlardır. Yani

evlilik çatışmasının, uzun dönemde psikolojik uyumu etkilerken aynı zamanda ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesini de etkilediği ortaya konmuştur.

Davies ve Forman (2002), iki farklı grupta bir araştırma yapmışlardır. Birinci grup 226 ortaokul öğrencisi ve ebeveynlerinden oluşmaktadır. İkinci grup ise 5-7 yaş arası 232 çocuk, onların ebeveynleri ve öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın genel sonuçları, duygusal güvenlik hipotezinin aracı rolünün desteklendiğini ortaya koymuştur. Çatışma bir yıl sonra ölçülen duygusal güvenlikle; duygusal güvenlik te uyum problemleriyle ilişkili bulunmuştur. Araştırmacılar, büyük çocuklarda çatışma ve duygusal güvenlik arasındaki ilişkinin daha güçlü olduğunu da önemini vurgulamışlardır.

Cummings ve ark. (2006), duygusal güvenliğin aracı rolünü test etmek amacıyla bir boylamsal yürütmüşlerdir. İki ayrı çalışma halinde yürüttükleri çalışmanın birincisinde 226 çocuk ve onların anneleriyle; ikincisinde ise 5-7 yaş arası 200 çocuk ve aileleriyle çalışmışlardır. Çalışmalarda duygusal güvenlik hipotezinin aracı rolü desteklenmiştir. Duygusal güvenliğin çocukların bir yıl sonraki içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini yordadığını bulmuşlardır. Ayrıca araştırmacılar, çocukların yaşları büyüdükçe duygusal güvenliğin dışsallaştırma problemlerini yordama gücünün arttığını belirtmişlerdir.

Kouros, Merrilees ve Cummings (2008), duygusal güvenlik ve uyum problemleri arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemek amacıyla bir deney düzeneği kurmuşlardır. Amaçları evlilik çatışması durumunda hangi çocukların duygusal güvenliğinin daha çok zedelendiğini incelemektir. Bu sebeple babanın depresyonu, duygusal güvenlik ve uyum problemlerinin etkisini bir arada değerlendirmişlerdir. Araştırma sonuçları, evlilik çatışmasının, babası depresyonda olan çocuklarda, babası depresyonda olmayan çocuklara göre duygusal güvensizliği daha çok yordadığını ortaya koymuştur.. Babanın depresyonunun evlilik çatışması ve duygusal güvensizlik arasındaki ilişkiyi etkilediği

belirtilmiştir. Benzer bir sonuç duygusal güvensizlikle uyum problemleri arasında ortaya çıkmamıştır. Annenin depresyonu ise herhangi bir aracı etki göstermemiştir.

Schudlich ve Cummings (2007), evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında evlilik çatışma stratejileri, ebeveynlik ve duygusal güvenliğin aracı etkisini incelemiştir. Örnekleme, 8-16 yaş arası 262 çocuk ve ebeveynin oluşturduğu araştırmada evlilik çatışması, ebeveynlik ve çocuklarda uyum problemleri çeşitli ölçeklerle ölçülürken, evlilik çatışma stratejileri ve duygusal güvenlik laboratuvar ortamında çeşitli görevlere verdikleri tepkiler gözlenerek ölçülmüştür. Bulgular, duygusal güvenliğin evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını göstermiştir. Çatışma stratejilerinden sadece depresif çatışma stratejisi evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynamıştır. Depresif çatışma stratejileri aynı zamanda en çok bozulan çatışma stratejisidir. Ebeveynlik hem uyum problemleri hem de evlilik çatışması ile ilişkili olmasına rağmen evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynamamıştır.

Mann ve Gilliom (2002), evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide, duygusal güvenlik ve çocukların çatışma algılarının aracı rolünü incelemiştir. Araştırmaya 175 ergen katılmıştır. Araştırma sonuçları, çocukların duygusal güvenliklerinin ve evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve kendini suçlamanın, evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı role sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çocukların çatışma algıları ile duygusal güvenlikleri arasında ilişki bulunmamıştır.

3. ÇALIŞMANIN AMACI VE PROBLEMLERİ

İlköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencileriyle yapılan bu çalışmanın amacı çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide anneden algılanan kabul ve red ile çocuğun duygusal güvenliğinin aracı etkisini incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problemleri ve hipotezleri aşağıda çıkartılmıştır.

P1: Çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenlik aracı bir role sahip midir?

P1H1: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasında duygusal güvenlik aracı bir role sahiptir.

P1H2: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasında duygusal güvenlik aracı bir role sahiptir.

P1H3: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları kendini suçlama ve yaşadıkları uyum problemleri arasında duygusal güvenlik aracı bir role sahiptir.

P2: Çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve yaşadıkları uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red aracı bir role sahip midir?

P2H1: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red aracı bir role sahiptir.

P2H2: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red aracı bir role sahiptir.

P2H3: Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları kendini suçlama ve yaşadıkları uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red aracı bir role sahiptir.

4. YÖNTEM

4.1 KATILIMCILAR

Araştırmanın verileri 3 Mayıs 2010- 1 Haziran 2010 tarihleri arasında Bağcılar ilçesindeki milli eğitim okullarında okuyan 341 öğrenciden toplanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığında gerekli izinler alındıktan sonra öğrencilerin velilerine birer izin yazısı yollanmıştır. İzin yazısını onaylamayan velilerin çocukları araştırmaya dahil edilmemiştir.

Örneklemin seçkisiz olarak oluşturulabilmesi için, Bağcılar ilçesindeki devlet okulları listelenmiş ve listelerden seçkisiz olarak üç devlet okulu seçilmiştir. Seçilen okullardan yine seçkisiz olarak dörder beşinci sınıf, dörder altıncı sınıf seçilmiş ve veriler bu sınıflardan toplanmıştır.

Araştırmaya anne babası beraber yaşayan ve yaşları 10-13 arasında değişen öğrencilerin verileri dahil edilmiştir. Anne babası ayrı yaşayan veya vefat etmiş öğrencilerin verileri araştırmacı tarafından analizlerden çıkarılmıştır.

Araştırma kapsamında toplam 628 çocuğun ailesine veli izin formu gönderilmiştir. Gönderilen izin formları 372 aileden geri gelmiştir. Uygulama bu çocuklarla yapılmıştır. Uygulama sonucu kriterlere uymayan 31 data örneklemden çıkarılmıştır. Sonuç olarak analizler 10- 13 yaşları arasındaki 341 çocuğun verileri esas alınarak yapılmıştır. Buna göre katılımcıların 162'si 11 yaşında, 160'ı 12 yaşında ve 19'u 13 yaşındadır. Yaş ortalamaları 12.20dir. Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında ise % 38.7si (163) kız, % 47.3'ü (178) erkektir. Katılımcılar düşük ve orta sosyo-ekonomik seviyeden ailelerden gelmektedir.

4.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada katılımcıların demografik bilgilerini almak amacıyla Demografik Bilgi Formu; çocukların evlilik çatışmasını nasıl algıladıklarını ölçmek için Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği; Anneden algılanan tutumları ölçmek için Ebeveyn Kabul ve Red Ölçeği Kısa form; çocuğun duygusal güvenliğini ölçmek için Duygusal Güvenlik Ölçeği; çocuktaki uyum problemlerini belirlemek için Kişilik Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

4.2.1 Demografik Bilgi Formu:

Demografik Bilgi Formu katılımcıların yaş, cinsiyet, sosyo- ekonomik durum, anne ve babanın mesleği gibi demografik değişkenleri saptamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Toplam 14 soru içermektedir. bu sorular sırasıyla şöyledir; Katılımcının cinsiyeti, doğum tarihi, yaşı, kardeş sayısı, ekonomik durumu, annenin yaşı, babanın yaşı, annenin eğitimi, babanın eğitimi, annenin işi babanın işi, ebeveynlerin medeni durumu, annenin vefat edip etmediği ve babanın vefat edip etmediğidir.

4.2.2 Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği:

Grych ve Fincham (1992) tarafından geliştirilen ve orijinal adı Children's Perception of Marital Conflict- CPIC olan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algısı Ölçeği (ÇEÇAÖ) çocukların ebeveynlerinin çatışmalarını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla uygulanmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ulu ve Fışiloğlu (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçek 35 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçekte çatışmanın sıklığı, şiddeti ve çözümü ile ilgili maddeler, "Çatışma Özellikleri " alt ölçeğini (17 madde), algılanan tehdit ve başa çıkma mekanizmaları ile ilgili maddeler

“Algılanan Tehdit” alt ölçeğini (9 madde) ve son olarak içerik ve kendini suçlama ile ilgili maddeler de “Kendini Suçlama” alt ölçeğini (9 madde) oluşturmaktadır. Her madde için “doğru”, “bazen – biraz doğru”, “yanlış” seçeneklerinden biri işaretlenmektedir. “Doğru” 2 puan, “bazen-biraz doğru” 1 puan ve “yanlış” 0 puan almaktadır. Toplam 10 item ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar olumsuzluğu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe form’unun faktör yapısı orijinal formula tutarlılık göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılığı alt ölçekler olan "Çatışma özellikleri", "Tehdit" ve "Kendini suçlama" için sırasıyla. 84, .78 ve. 77 olduğu görülmüştür. İki haftalık test tekrar test tutarlılığı alt ölçekler için. 88, .77 ve. 77 olarak bulunmuştur. 9-12 yaş çocuklarına uygulanabilen bu ölçek ile yurt dışında 17-21 yaş arası grupta da çalışılmış ve güvenilir sonuçlar elde edilmiştir. Bu sebeple ölçek geçerlilik yaşı dışında kalan 13 yaş grubuna da uygulanmıştır (Kızıldağ, Şendil 2003).

Araştırmamızın güvenilirlik analizi sonuçlarına göre Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeğinin toplam cronbach alfa katsayısı .71, çatışma özellikleri alt ölçeğinin .78, kendini suçlama alt ölçeğinin .65 ve tehdit alt ölçeğinin .81 olarak bulunmuştur.

4.2.3. Ebeveyn Kabul ve Red Ölçeği (Kısa Form):

Orijinal adı Parental Acceptance Rejection Questionnaire- PARQ olan Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) algılanan ebeveyn kabul-reddinin değerlendirilmesi amacıyla 1971 yılında Rohner ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Ölçek çocukların ya da yetişkinlerin annelerinden veya babalarından algıladıkları kabul / reddi ölçmek amacıyla dizayn edilmiştir. Bu çalışmada çocukların anneden algıladıkları kabul ve reddi ölçmek amacıyla çocuk kısa form kullanılmıştır.

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Uzun Formu dört alt ölçeği olan ve altmış sorudan oluşan bir formdur. Bu alt Ölçekler şunlardır: Sıcaklık alt ölçeği (20 madde), düşmanlık-saldırganlık alt ölçeği (15 madde), ihmal ve kayıtsızlık alt ölçeği (15 madde)

ayrışmamış red alt ölçeği (10 madde). Kabul-red ile ilgili yukarıda açıklanan dört alt ölçeğin toplam puanı bireylerin “ ebeveyni tarafından kabul edilme-reddedilme” algısını göstermektedir. Bu puanlar 60 ile 240 arasında değişmekte; 60 puan en yüksek düzeyde kabul algısını gösterirken, 240 puan en yüksek düzeyde red algısını göstermektedir. EKRÖ’de yer alan maddeler “ hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru”, “ hiçbir zaman doğru değil” biçiminde dörtlü likert tipi bir ölçek üzerinde yanıtlanmaktadır. Değerlendirmeye bu yanıtlara sırasıyla 4, 3, 2 ve 1 puan verilerek yapılmaktadır. EKRÖ pek çok dile çevrilmiş ve pek çok ülkede geçerlik, güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Türkiye’de Polat (1988) çeviri çalışmasını yapmıştır. Bu çalışmada alt ölçeklerin güvenilirlikleri .76 ile .89 arasında değişmektedir. Erdem ise (1990) ölçeğin geçerlik çalışmasını yapmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı, alt ölçekler için .78 ile .90 arasında değişmektedir.

Kısa form 24 sorudan oluşmaktadır. Uzun form gibi dört alt ölçeği vardır. Bunlar sıcaklık alt ölçeği (8 madde), düşmanlık-saldırganlık alt ölçeği (6 madde) , ihmal ve kayıtsızlık alt ölçeği (6 madde), ayrışmamış red alt ölçeğidir (4 madde). EKRÖ’de yer alan maddeler uzun formda olduğu gibi dörtlü likert tipi değerlendirilmekte olup “hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru”, “ hiçbir zaman doğru değil” biçiminde yanıtlanmaktadır. Değerlendirme bu yanıtlara sırasıyla 4, 3, 2 ve 1 puan verilerek yapılmaktadır. Toplam skor alt ölçekleri ait puanların toplanması ile oluşmaktadır. Bir madde de ters puanlanmaktadır.

Çocuk ebeveyn-Kabul-Red Ölçeği Kısa Formu yeni geliştirilmiş bir ölçektir. Bu yüzden geçerlilik ile ilgili elimizdeki bilgiler azdır ancak Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Uzun Formdan uyarlandığı için geçerliliğin yüksek olması beklenmektedir (Erkman, Yılmaz 2006). Ölçeğin güvenilirlik çalışması (Yılmaz ve Erkman 2006) sonuçlarına göre sıcaklık alt ölçeği, düşmanlık-saldırganlık alt ölçeği, ihmal ve kayıtsızlık alt ölçeği ve ayrışmamış red alt ölçeği için Cronbach alpha katsayıları sırasıyla .88, .69, .66 ve .53’tür.

Bu araştırmada anneden algılanan kabul-reddi ölçmek amacıyla kullanılmıştır ve ölçenin toplam güvenilirliği .56 bulunmuştur. Alt ölçekler için ise cronbach alpha katsayıları şoyledir. Sıcaklık alt ölçei için .76, düşmanlık saldırganlık alt ölçei için .59, ihmal ve kayıtsızlık alt ölçei için .59 ve ayrışmamış red alt ölçei için .50 bulunmuştur.

4.2.4. Kişilik Değerlendirme Ölçeği:

Orijinal adı Personality Assesment Questionnaire- PAQ olan Kişilik Değerlendirme Ölçeği (KİDÖ) ebeveyn kabul-reddinin çocuk ve yetişkinin kişilik uyumu ve genel psikolojik durumu üzerindeki etkilerini değerlendirilmesi amacıyla Rohner, Saaverda ve Granum (1978) tarafından geliştirilmiştir. Yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Her bir alt ölçekte altışar soru vardır. Bu alt ölçekler; Bağımlılık, düşmanlık-saldırganlık, özsaygı, özyeterlik, duygusal duyarlılık, duygusal tutarlılık ve dünya görüşüdür. Her bir alt ölçek 6 soru ile irdelenmekte olup ölçek toplam 42 sorudan oluşmaktadır. Kişilik değerlendirme ölçeiğinde yer alan maddeler dörtlü likert tipi değerlendirilmekte olup“ hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru”, “ hiçbir zaman doğru değil” biçiminde yanıtlanmaktadır. Değerlendirme bu yanıtlara sırasıyla 4,3,2 ve 1 puan verilerek yapılmaktadır. Toplam skor alt ölçeklere ait puanların toplanması ile oluşmaktadır. KİDÖ'nün puanları 42 ile 168 arasında değişmektedir. Düşük puanlar kişinin genel psikolojik uyumunun sağlıklı olduğunu göstermektedir.

Çocuk Ergen KİDÖ'nun Türkçe çevirisi Varan (2001) tarafından yapılmıştır. Erkman (tarih) 10-18 yaş arası 1821 çocuk ve gençle ölçenin güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Buna göre ölçenin cronba-alfa katsayısı .81 bulunmuştur. Alt ölçekleri için cronba-alfa katsayıları ise düşmanlık saldırganlık .73 , bağımlılık .51, olumsuz özsaygı .64, olumsuz öz yeterlik .71, duygusal duyarsızlık .61, duygusal tutarsızlık .62, olumsuz dünya görüşü .78 bulunmuştur.

Bu araştırmada toplam alt ölçekler için güvenilirlik analizi katsayıları ise şöyledir; toplam cronbach alfa katsayısı .83 Düşmanlık-saldırđanlık alt ölçeği için .67, bağımlılık alt ölçeği için .67, olumsuz özsayığı alt ölçeği için .40, olumsuz öz yeterlik için .61, duygusal duyarsızlık alt ölçeği için .56, duygusal tutarlılık alt ölçeği için .66 ve olumsuz dünya görüşü için .77 bulunmuştur.

4.2.5. Duygusal Güvenlik Ölçeği:

Orijinal adı The Security in the İnterparental Subsystem Scale- SİS olan Duygusal Güvenlik Ölçeği (DGÖ) Davies, Forman, Rasi ve Stevens tarafından 2002 yılında çocuğun güvenlik algısını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 37 maddeden oluşmaktadır. Yedi alt ölçeği vardır. Bunlar duygusal tepkisellik (9 madde), yapıcı aile temsilleri (4 madde) , davranışsal düzensizlik (3 madde), yıkıcı aile temsilleri (4 madde), kaçınma (7 madde), çatışma temsilleri (4 madde) ve dahil olma alt ölçekleridir (6 madde). Duygusal güvenlik ölçeğinde yer alan maddeler dörtlü likert tipi skala ile değerlendirilmekte olup“ kesinlikle doğru değil”, “biraz doğru”, “kısmen doğru”, “çok doğru” biçiminde yanıtlanmaktadır. Değerlendirme bu yanıtlara sırasıyla 1, 2, 3 ve 4 puan verilerek yapılmaktadır. Toplam puan alt ölçeklere ait puanların toplanması ile oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yazarlar tarafından yapılmıştır.. Ölçeğin iç tutarlılığı 6 alt ölçek için. 70'in üzerindedir. Üç madde ile ölçülen davranışsal düzensizlik alt ölçeği için iç tutarlılık. 65 ve.52 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirliliği yine davranışsal düzensizlik alt ölçeği hariç .70'in üzerindedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması sonuçlarına göre duygusal güvenlik ölçeği güvenilir bir ölçek olarak nitelenebilmektedir. Ölçeğin yazarlar tarafından birkaç çeşit geçerlilik çalışması yapılmıştır. Birinci çalışmada çocukların çatışmaya verdikleri tepkilere dair ebeveyn raporlarını predikte etme yetisi ölçülmektedir. Duygusal Güvenlik Ölçeği ile ebeveyn raporları arasındaki ilişki anlamlı ve makul derecede

güçlüdür. Ancak SİS'in alt ölçekleri ile teorik olarak ayrı (distinct) tepkiler arasındaki ilişki zayıftır.

Sonuç olarak yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları bize Duygusal Güvenlik Ölçeği'nin çocukların ebeveynler arası çatışmaya verdiği tepkileri ölçmede etkili bir metod olduğunu göstermektedir (Davies ve ark. 2002) Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması bu araştırma içinde yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirten cronbach alpha katsayıları toplamda ve alt testlerde sırasıyla şöyledir; Toplamda cronbach alpha katsayısı .74, yıkıcı aile temsilleri alt testi için .77, davranışsal düzensizlik alt testi için .62, duygusal tepkisellik alt testi için .74, çatışma sonrası duygusal tepkisellik alt testi için .71, kendini suçlama alt testi için .68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek için iki hafta ara ile test tekrar test yapılmıştır. Biraz sonra ayrıntılı olarak belirtileceği gibi iki uygulama arasındaki korelasyon analizi sonuçlarına göre davranışsal düzensizlik alt ölçeği hariç toplam ve alt boyutlar arası korelasyon sonuçları anlamlıdır ($p < .05$). Aşağıda ölçeğin uyarlama çalışması ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Duygusal Güvenlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlaması

Duygusal Güvenlik Ölçeğini Türkçeye uyarlama amacı ile öncelikle 37 soruluk ölçek iyi derecede İngilizce bilen 4 psikolog tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Çevirilerin tutarlılığını sağlamak için bu formlar karşılaştırılmış ve özgün maddeyi en iyi temsil ettiği düşünülen çeviriler seçilerek ölçeğin Türkçe formu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu Türkçe form iyi derecede İngilizce bilen iki kişi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiş ve gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra ölçek kullanıma hazır hale gelmiştir.

Faktör Analizi:

Duygusal Güvenlik Ölçeğinin Faktör yapısını test etmek için iki ayrı faktör analizi uygulanmıştır. Öncelikle açımlayıcı faktör analizi sonrasında ise doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda özdeğerleri 1'den büyük 9 madde bulunmuştur. Ölçeğin faktör analizi sonuçları incelendiğinde 5 faktörlü yapının ölçeğin Türkçe formu için daha uygun olacağı görülmüş ve ölçeğin orijinalin faktör analizindeki gibi direct oblimin rotasyonlu çözüm tercih edilmiştir. Bu beş faktör varyansın % 43.44'ünü açıklamaktadır.

Faktör analizi sonuçları orijinal formdan farklılıklar göstermektedir. Orijinal formda yer almasına rağmen düşük faktör yükü (faktör yükü .30 olarak alınmıştır). sebebiyle 9 madde (25, 26, 27, 20, 12, 22, 18, 34, 11) birden fazla faktöre yüklenme sebebiyle 8 madde (16, 17, 6, 19, 10, 14, 31, 21) ve teori ile uyumsuz şekilde yüklenen 5 madde (4, 3, 23, 7, 15) Türkçe formdan çıkarılmıştır. Sonuçta 15 maddeli ve 5 alt boyutlu bir test kabul edilmiştir.

Duygusal Güvenlik Ölçeğinin alt boyutları ve alt boyutlara ait maddeler şu şekilde sıralanmaktadır. Madde 29, 30 ve 33. yıkıcı aile temsilleri faktörü altında toplanmıştır. Bu alt faktörün alfa katsayısı .77 olarak bulunmuştur. Madde 8, 9 ve 13. davranışsal düzensizlik faktörü altında toplanmıştır ve davranışsal düzensizlik faktörünün alfa katsayısı .62dir. Madde 1, 2 ve 5. çatışma sonrası duygusal tepkisellik faktörü altında toplanmıştır ve alfa katsayısı .74'tür. Madde 35, 36 ve 37. çatışma sonrası duygusal tepkisellik faktörü altında toplanmıştır ve alfa katsayısı .71 olarak bulunmuştur. Son olarak 24, 28 ve 32. maddeler kendini suçlama faktörü altında toplanmıştır ve bu faktörün alfa katsayısı .68'dir. Duygusal Güvenlik Ölçeğinin toplam alfa katsayısı ise .81'dir

Duygusal Güvenlik Ölçeğinin çocuğun duygusal güvenliğini ölçme gücünü incelemek amacıyla açılımlayıcı faktör analizi sonucunda oluşan beş faktörlü ve 15 sorulu yapıya doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizinde χ^2/sd (Ki karenin Serbestlik Derecesine Oranı) < 3 , RMSEA (Steiger- Linder Yaklaşımının Standart Hatası İndeksi) < 0.08 ve uyum iyiliği endekslerinin 0.80 ve 0.90 civarında olması durumunda modelin iyi bir uyuma sahip olduğu yargısına varılır (Klein, 1998; Joreskog, 1996).

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre χ^2 /sd (Ki karenin Serbestlik Derecesine Oranı): 2.23 GFI (Joreskog Uyum İyiliği Endeksi): 0.92, AGFI (Joreskog Düzeltilmiş İyiliği Endeksi): 0.89, CFI (Bentler Karşılaştırmalı Uyum Endeksi):0.91, RMSEA (Steiger- Linder Yaklaşımının Standart Hatası İndeksi) 0.0018 olarak bulunmuştur. Bu değerler bize Duygusal Güvenlik Ölçeğinin iyi bir uyuma sahip olduğuna göstermektedir.

Yapı geçerliliğini değerlendirme amacıyla, Duygusal Güvenlik Ölçeğinin toplam puanı ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiş olup Pearson Korelasyon Katsayıları Tablo2’de gösterilmiştir. Sonuçlar, ölçeğin toplam puan ve alt boyut puanları arasında ileri düzeyde anlamlı korelasyonlar olduğunu göstermektedir.

Tablo 2:Duygusal Güvenlik Ölçeği toplam puan ve alt boyut puanları arasındaki korelasyonlar (N = 341) ve **Duygusal Güvenlik Ölçeği test tekrar test puanları arasındaki korelasyonlar (N = 60)**

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1 DGÖ Toplam	725**					
2 Yıkıcı Aile Temsilleri	.807**	686**				
3 Davranışsal Düzensizlik	.340**	.181	175			
4 Duygusal Tepkisellik	.522**	.307**	.197	539**		
5 Çatışma Sonrası Duygusal Tepkisellik	.746**	.522**	.232	263**	583**	
6 Kendini Suçlama	.562**	.280**	.342**	102	378**	603**

* $p < .05$; ** $p < 0.1$

Alt boyutların kendi aralarındaki korelasyonlarına bakıldığında ölçeğin davranışsal düzensizlik alt boyutu ile yıkıcı aile temsilleri alt boyutu; çatışma sonrası duygusal tepkisellik alt boyutu ile duygusal tepkisellik alt boyutu ve duygusal tepkisellik alt boyutu ile kendini suçlama alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 2.).

Duygusal Güvenlik Ölçeğinin geçerliğini test etmek için test tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Duygusal Güvenlik Ölçeği ilk veriler toplandıktan on beş gün sonra 60 kişiye tekrar uygulanmıştır. Birinci uygulama ile ikinci uygulama sonuçları arasındaki korelasyon analizi sonuçları da Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre davranışsal düzensizlik alt boyutu hariç diğer bütün alt boyut ve toplam puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

4.3. İŞLEM

Araştırma Bağcılar İlçesinde bulunan üç devlet okulunda yürütülmüştür. Araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Öncelikle öğrencilerin velilerine birer izin yazısı yollanmıştır. İzin yazısını onaylayan velilerin çocukları araştırmaya katılmıştır. Araştırma bulguları soruların fazla olması sebebiyle iki ayrı günde toplanmıştır. Birinci gün Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ile Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği, İkinci gün Kişilik Değerlendirme Ölçeği ile Duygusal Güvenlik Ölçeği uygulanmıştır. Bu ilk uygulamalardan onbeş gün sonra ise Duygusal Güvenlik Ölçeğinin tekrar uygulaması yapılmıştır.

5.BULGULAR

Bu çalışmanın amacı ilkokul 5. ve 6. sınıfa devam eden çocukların evlilik çatışmasını algılamaları ve çocuklarda görülen uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red davranışı ile duygusal güvenliğin aracı etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle tanımlayıcı bulgular verilmiştir. İkinci olarak ise anneden algılanan kabul ve red davranışı ile duygusal güvenliğin aracı etkisini saptamak amacıyla yapılan mediatör regresyon analizleri sunulmuştur.

5.1.Tanımlayıcı Bulgular:

Amaca yönelik yapılan analizlere geçmeden önce katılımcıların Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılamaları, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu, Duygusal Güvenlik Ölçeği ve Kişilik Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ve standart sapma değerlerini inceleyen tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği, Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Anne Formu, Duygusal Güvenlik Ölçeği ve Kişilik Değerlendirme Ölçeğinden Aldıkları Ortalama Puanlar ve Standart Sapma Değerleri:

N=341	ÇOCUK	
	M	S
Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği	27.12	.37
Çatışma Özellikleri	6.8	.11
Algılanan Tehdit	9.45	.25
Kendini Suçlama	6.09	.09
Ebeveyn Kabul –Red Ölçeği	52.20	.30
Anne Formu		
Sıcaklık	10.98	.19
Düşmanlık Saldırganlık	8.61	.15
İhmal- Kayıtsızlık	9.12	.15
Ayrışmamış red	5.46	.10
Duygusal Güvenlik Ölçeği	30.26	.44
Yıkıcı Aile Temsilleri	6.70	.16
Davranışsal Düzensizlik	3.73	.08
Çatışma Sırası Duygusal Tepkisellik	8.84	.14
Çatışma Sonrası Duygusal Tepkisellik	5.91	.15
Kendini Suçlama	5.04	.12
Kişilik Değerlendirme Ölçeği		
Düşmanlık- Saldırganlık	11.27	3.64
Bağımlılık	17.14	3.24
Olumsuz Öz Saygı	11.93	2.81
Olumsuz Öz Yeterlilik	10.83	3.51
Duygusal Duyarsızlık	12.24	3.77
Duygusal Tutarsızlık	16.19	3.66
Olumsuz Dünya Görüşü	10.78	4.27

5.2.Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması ve Yaşadıkları Uyum Problemleri Arasında Anneden Algılanan Kabul-Reddin ve Duygusal Güvenliğin Aracı Rolü: Mediatör Regresyon Analizleri:

Anneden algılanan kabul ve red davranışı ile duygusal güvenliğin çocukların evlilik çatışması algısı ve uyum problemleri arasındaki aracı etkisini saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkide aracı değişkenin rolünü incelemek için Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri temel alınmıştır. Buna göre, öncelikle her üç değişken (bağımlı, bağımsız ve aracı değişken) arasındaki ilişkinin anlamlı olması gerekir. Bir değişkenin aracı değişken olup olmadığını belirlemek için ilk aşamada aracı değişken- bağımlı değişken ilişkisi test edilir. Bu ilişkinin anlamlı olması gerekmektedir. İkinci olarak bağımlı değişken -bağımsız değişken ilişkisi test edilir. Bu ilişkinin de anlamlı olması beklenmektedir. Son aşamada bağımlı, bağımsız ve aracı değişken üçlüsünün ilişkisi test edilir. Değişkenlerin üçü birlikte analize alındığında önceden anlamlı olan bağımlı ve bağımsız arasındaki ilişkinin anlamlılığının ortadan kalkmış olması ya da anlamlılık derecesinin azalması gerekir (Baron ve Kenny, /1986). Anlamlılığın tamamen ortadan kalkması değişkenin tam aracı olduğunu gösterirken, anlamlılık derecesinin bir öncekine göre azalması durumu ise değişkenin kısmi aracı değişken olduğunu gösterir.

Bu bölümde, duygusal güvenliğin ve anneden algılanan kabul-reddin çocukların evlilik çatışması algısı ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı etkisini sınamak amacıyla yapılan mediatör regresyon analizi sonuçlarını vermeden önce gerekli olan korelasyon analizleri sunulmuştur (Tablo:2).

Tablo 3: Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne Puanları, Duygusal Güvenlik Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği ve Kişilik Değerlendirme Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1 Duygusal Güvenlik Toplam	1								
2 Çatışma özellikleri	.284**	1							
3 Tehdit	.552**	.228**	1						
4 Kendini Suçlama	.233**	.188**	.295**	1					
5 Sıcaklık	.168**	.231**	.194**	.086	1				
6 Düşmanlık Saldırganlık	.300**	.247**	.299**	.248**	.347**	1			
7 İhmal - Kayıtsızlık	.214**	.244**	.251**	.226**	.439**	.445**	1		
8 Ayırışmamış Red	.290**	.230**	.191**	.242**	.355**	.457**	.534**	1	
9 Kişilik Değerlendirme Toplam	.313**	.245**	.307**	.078	.299**	.317**	.373**	.363**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Çocuğun duygusal güvenliği, anneden algıladıkları kabul- red, çocuğun evlilik çatışması algısı ve kişilik uyumu arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Çocuğun duygusal güvenliği ile çocuğun çatışma özelliklerini algılaması, tehdit ve kendini suçlama algıları arasında olumlu yönde bir ilişki saptanmıştır. (sırasıyla, $r = .284, p < .01$; $r = .552, p < .01$; $r = .233, p < .01$) Buna göre, çatışma özellikleri, tehdit ve kendini suçlama puanlarının artması duygusal güvenlik puanlarını da arttırmaktadır.

Çocuğun duygusal güvenliği ile sıcaklık, düşmanlık- saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış red arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır (sırasıyla, $r = .168, p < .01$, $r = .300, p < .01$; $r = .214, p < .01$; $r = .290, p < .01$,). Buna göre duygusal güvenlik puanları arttıkça sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrışmamış red puanları da artmaktadır.

Çocuğun duygusal güvenliği ile kişilik değerlendirme arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır ($r = .313, p < .01$). Buna göre duygusal güvenlik puanları arttıkça kişilik değerlendirme puanları da artmaktadır.

Çocuğun çatışma özelliklerini algılaması ile sıcaklık, düşmanlık- saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış red arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır (sırasıyla, $r = .231, p < .01$, $r = .247, p < .01$; $r = .244, p < .01$; $r = .230, p < .01$). Buna göre çatışma özellikleri puanları arttıkça sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrışmamış red puanları da artmaktadır.

Çatışma özellikleri ile kişilik değerlendirme arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır ($r = .245, p < .01$). Buna göre çatışma özellikleri puanları arttıkça kişilik değerlendirme puanları da artmaktadır.

Çocuğun algıladığı tehdit ile sıcaklık arasında olumsuz yönde ilişki bulunmaktadır. Çocuğun algıladığı tehdit ile sıcaklık, düşmanlık- saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış red arasında ise olumlu yönde ilişki saptanmıştır (sırasıyla, $r = .194$; $r = .299$, $p < .01$; $r = .251$, $p < .01$; $r = .191$, $p < .01$). Buna göre çocuğun algıladığı tehdit puanları arttıkça sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrışmamış red puanları da artmaktadır.

Çocuğun algıladığı tehdit ile kişilik değerlendirme arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır ($r = .307$, $p < .01$). Buna göre çatışma özellikleri puanları arttıkça kişilik değerlendirme puanları da artmaktadır.

Kendini suçlama ile sıcaklık, düşmanlık- saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış red arasında ise olumlu yönde ilişki saptanmıştır (sırasıyla, $r = .86$; $r = .248$, $p < .01$; $r = .226$, $p < .01$; $r = .242$, $p < .01$). Buna göre kendini suçlama puanları arttıkça sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrışmamış red puanları da artmaktadır.

Kendini suçlama ile kişilik değerlendirme arasında ilişki saptanmıştır ($r = .078$, $p > .05$).

Kişilik Değerlendirme ile sıcaklık, düşmanlık- saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış red arasında ise olumlu yönde ilişki saptanmıştır (sırasıyla, $r = .299$, $p < .01$ $r = .317$, $p < .01$; $r = .373$, $p < .01$; $r = .363$, $p < .01$). Buna göre kişilik değerlendirme puanları arttıkça sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrışmamış red puanları da artmaktadır.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre kendini suçlama bağımsız değişkeni hariç diğer değişkenler arasında mediatör regresyon analizi yapılması için gerekli ön koşul sağlanmıştır. Buna göre ilk olarak duygusal güvenliğin aracı rolü, ikinci olarak da ebeveyn kabul ve reddinin alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık saldırganlık, ihmal-kayıtsızlık ve ayrışmamış reddin aracı rolleri incelenmiştir.

5.2.1: Duygusal Güvenliğin, çocukların Evlilik Çatışmasını Algılamaları ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Duygusal Güvenliğin Çatışma Özellikleri ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Duygusal güvenliğin, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır. (Tablo 4)

Tablo 4: Duygusal Güvenliğin çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Çatışma özellikleri (X) Duygusal Güvenlik (M)	1.269***	.200	
2. Basamak (X-Y) Çatışma Özellikleri (X) Kişilik Uyumu (Y)	.232***	.060	15,160
3. Basamak (X-M-Y) Çatışma Özellikleri (X) Duygusal Güvenlik (M) Kişilik Uyumu (Y)	.167**	.062	7,20

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* p<.0.05, ** p< 0.01, ***p<.001

Yapılan analizlerde çatışma özelliklerinin aracı değişken olan duygusal güvenliği anlamlı derecede yordadığı görülmektedir (B= 1.269, p< .001). Çatışma özellikleri bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır (.B= .232 p< .001). Duygusal güvenlik aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde, başka bir deyişle çatışma özellikleri, duygusal güvenlik ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan çatışma özelliklerinin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır. (B= .167, p< .01). Sobel Testi analizi sonucuna göre duygusal güvenlik çatışma özellikleri ve çocukların

yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir (z=.3.21, p<.01)

Duygusal Güvenliğin Tehdit ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Duygusal güvenliğin, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (tablo 5).

Tablo 5: Duygusal Güvenliğin algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Algılanan Tehdit (X) Duygusal Güvenlik (M)	.955***	.080	
2. Basamak (X-Y) Algılanan Tehdit (X) Kişilik Uyumu (Y)	.114***	.025	21.34
3. Basamak (X-M-Y) Algılanan Tehdit (X) Duygusal Güvenlik (M) Kişilik Uyumu (Y)	.072*	.029	6.39

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* p<.05, ** p< 0.01, ***p<.001

Yapılan analizlerde algılanan tehdidin aracı değişken olan duygusal güvenliği anlamlı derecede yordadığı görülmektedir (B= .955, p< .001). Algılanan tehdit bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır (.B= .114 p< .001). Duygusal güvenlik aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde, başka bir deyişle algılanan tehdit, duygusal güvenlik ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan tehdidin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır (B= .072, p< .05). Sobel Testi analizi sonucuna

göre duygusal güvenlik algılanan tehdit ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir ($z=.2.63, p<.01$)

5.2.2. Anneden Algılanan Kabul- Reddin, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılamaları ve Uyum Problemleri Arasında Aracı Rolü

Anneden Algılanan Sıcaklığın Çatışma Özellikleri ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan sıcaklığın, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Sıcaklığın çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Çatışma Özellikleri (X) Sıcaklık M	-.411***	.080	
2. Basamak (X-Y) Çatışma Özellikleri (X) Kişilik Uyumu Y	.232***	.025	15.16
3. Basamak (X-M-Y) Çatışma Özellikleri (X) Sıcaklık (M) Kişilik Uyumu(Y)	-.182**	.029	8.62

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* $p<.05$, ** $p< 0.01$, *** $p<.001$

Yapılan analizlerde çatışma özellikleri aracı değişken olan sıcaklığı anlamlı derecede yordadığı görülmektedir ($B= -.411, p< .001$). Çatışma özellikleri bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır ($B= .232 p< .001$). Sıcaklık aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde, başka bir deyişle çatışma özellikleri,

sıcaklık ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan çatışma özelliklerinin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır ($B = -.182, p < .01$). Sobel Testi analizi sonucuna göre sıcaklık çatışma özellikleri ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir ($z = 3.27, p < .01$)

Anneden Algılanan Düşmanlık ve Saldırganlığın Çatışma Özellikleri ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan düşmanlık saldırganlığın, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: Düşmanlık saldırganlığın çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M)			
Çatışma Özellikleri (X)	.482***	.066	
Düşmanlık saldırganlık(M)			
2. Basamak (X-Y)			
Çatışma Özellikleri (X)	.232***	.060	15.16
Kişilik Uyumu Y			
3. Basamak (X-M-Y)			
Çatışma Özellikleri (X)	.188**	.063	8.92
Düşmanlık saldırganlık (M)			
Kişilik Uyumu(Y)			

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* $p < .05$, ** $p < 0.01$, *** $p < .001$

Yapılan analizlerde çatışma özelliklerinin aracı değişken olan düşmanlık saldırganlığı anlamlı derecede yordadığı görülmektedir ($B = .482, p < .001$). Çatışma özellikleri bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır ($B = .232, p < .001$). Düşmanlık saldırganlık aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde,

başka bir deyişle çatışma özellikleri, düşmanlık saldırganlık ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan çatışma özelliklerinin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır ($B = .188$, $p < .01$). Sobel Testi analizi sonucuna göre sıcaklık çatışma özellikleri ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir ($z = 2.29$, $p < .05$)

Anneden Algılanan Kayıtsızlık/ihmal Çatışma Özellikleri ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan kayıtsızlık/ihmal, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 8).

Tablo 8: Kayıtsızlık/ihmal çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Çatışma Özellikleri (X) Kayıtsızlık/ihmal M	.401***	.067	
2. Basamak (X-Y) Çatışma Özellikleri (X) Kişilik Uyumu (Y)	.232***	.060	15.16
3. Basamak (X-M-Y) Çatışma Özellikleri (X) Kayıtsızlık/ihmal (M) Kişilik Uyumu(Y)	.156*	.063	6.10

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* $p < .05$, ** $p < 0.01$, *** $p < .001$

Yapılan analizlerde çatışma özelliklerinin aracı değişken olan kayıtsızlık/ihmal anlamlı derecede yordadığı görülmektedir ($B = .401$, $p < .001$). Çatışma özellikleri bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır ($B = .232$ $p < .001$). kayıtsızlık/ihmal aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde, başka bir deyişle

çatışma özellikleri, kayıtsızlık/ihmal ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan çatışma özelliklerinin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır ($B = .156, p < .01$). Sobel Testi analizi sonucuna göre ihmal kayıtsızlık, çatışma özellikleri ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir ($z=3.79, p < .01$)

Anneden Algılanan Ayrışmamış Reddin Çatışma Özellikleri ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan ayrışmamış reddin, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 9).

Tablo 9: Ayrışmamış Reddin çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Çatışma Özellikleri (X) Ayrışmamış Red M	.281***	.049	
2. Basamak (X-Y) Çatışma Özellikleri (X) Kişilik Uyumu (Y)	.232***	.060	15.16
3. Basamak (X-M-Y) Çatışma Özellikleri (X) Ayrışmamış Red (M) Kişilik Uyumu (Y)	.168**	.062	7.23

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* $p < .05$, ** $p < 0.01$, *** $p < .001$

Yapılan analizlerde çatışma özelliklerinin aracı değişken olan ayrışmamış reddi anlamlı derecede yordadığı görülmektedir ($B = .281, p < .001$). Çatışma özellikleri bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır ($B = .232, p < .001$). Ayrışmamış red aracı değişken olarak regresyona dâhil edildiğinde, başka bir deyişle çatışma özellikleri, ayrışmamış red ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında

bağımsız değişken olan çatışma özelliklerinin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır ($B = .168, p < .01$). Sobel Testi analizi sonucuna göre ayrılmamış red, çatışma özellikleri ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir ($z = 3.41, p < .01$)

Anneden Algılanan Sıcaklığın Algılanan Tehdit ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan sıcaklığın, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (tablo 10).

Tablo 10: Sıcaklığın algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Algılanan Tehdit (X) Sıcaklık M	.166***	.041	
2. Basamak (X-Y) Algılanan Tehdit (X) Kişilik Uyumu Y	.114***	.025	21.34
3. Basamak (X-M-Y) Algılanan Tehdit (X) Sıcaklık (M) Kişilik Uyumu(Y)	.096***	.026	13.70

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken
* $p < .05$, ** $p < 0.01$, *** $p < .001$

Yapılan analizlerde algılanan tehdidin aracı değişken olan sıcaklığı anlamlı derecede yordadığı görülmektedir ($B = .166, p < .001$). Algılanan tehdit bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır ($B = .114, p < .001$). Sıcaklık aracı değişken olarak regresyona dahil edildiğinde, başka bir deyişle algılanan tehdit, sıcaklık ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan algılanan tehdidin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmemiştir. ($B = .096, p < .001$).

Bu sebeple sıcaklık, algılanan tehdit ve uyum problemleri arasında aracı etki göstermemektedir.

Anneden Algılanan Düşmanlık Saldırganlığın Algılanan Tehdit ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan düşmanlık saldırganlığın, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 11).

Tablo 11: Düşmanlık saldırganlığın algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Algılanan Tehdit (X)	.195***	.030	
Düşmanlık Saldırganlık (M)			
2. Basamak (X-Y) Algılanan Tehdit (X)	.114***	.025	21.34
Kişilik Uyumu Y			
3. Basamak (X-M-Y) Algılanan Tehdit (X)	.097***	.026	13.94
Düşmanlık Saldırganlık (M)			
Kişilik Uyumu(Y)			

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* p<.0.05, ** p< 0.01, ***p<.001

Yapılan analizlerde algılanan tehdidin aracı değişken olan düşmanlık saldırganlığı anlamlı derecede yordadığı görülmektedir (B= .195, p< .001). Algılanan tehdit bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır (B= .114 p< .001). Düşmanlık saldırganlık aracı değişken olarak regresyona dahil edildiğinde, başka bir deyişle algılanan tehdit, düşmanlık saldırganlık ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan algılanan tehdidin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmemiştir (B= .097 p< .001). Bu sebeple düşmanlık saldırganlık, algılanan tehdit ve uyum problemleri arasında aracı etki göstermemektedir

Anneden Algılanan Kayıtsızlık/İhmalin Algılanan Tehdit ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan kayıtsızlık/ihmal, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 12).

Tablo 12: Kayıtsızlık/İhmal algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Algılanan Tehdit (X) Kayıtsızlık/İhmal (M)	.161***	.031	
2. Basamak (X-Y) Algılanan Tehdit (X) Kişilik Uyumu (Y)	.114***	.025	21.34
3. Basamak (X-M-Y) Algılanan Tehdit (X) Kayıtsızlık/İhmal (M) Kişilik Uyumu (Y)	.087**	.026	11.15

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* p<.0.05, ** p< 0.01, ***p<.001

Yapılan analizlerde algılanan tehdidin aracı değişken olan kayıtsızlık/ihmal anlamlı derecede yordadığı görülmektedir (B= .161, p< .001). Algılanan tehdit bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır (B= .114 p< .001). kayıtsızlık/ihmal aracı değişken olarak regresyona dahil edildiğinde, başka bir deyişle algılanan tehdit, ihmal kayıtsızlık ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan algılanan tehdidin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmüş ancak tamamen ortadan kalkmamıştır (B= .087 p< .01).). Sobel Testi analizi sonucuna göre kayıtsızlık/ihmal, algılanan tehdit ve çocukların yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı etki göstermektedir (z=3.55, p<.01)

Anneden Algılanan Ayrışmamış Reddin Tehdit ve Uyum Problemleri Arasındaki Aracı Rolü

Anneden algılanan ayrışmamış reddin, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı rolünü saptamak amacıyla mediatör regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 13).

Tablo 13: Ayrışmamış reddin algılanan tehdit ve uyum problemleri arasındaki aracı rolü

Değişkenler	B	SE	Wald
1. Basamak (X-M) Algılanan Tehdit X Ayrışmamış Red M	.104***	.022	
2. Basamak (X-Y) Algılanan Tehdit X Kişilik Uyumu Y	.114***	.025	21.34
3. Basamak (X-M-Y) Algılanan Tehdit X Ayrışmamış Red M Kişilik Uyumu Y	.095***	.026	13.48

x = bağımsız değişken, y = bağımlı değişken, m = aracı değişken

* p<.0.05, ** p< 0.01, ***p<.001

Yapılan analizlerde algılanan tehdidin aracı değişken olan ayrışmamış reddi anlamlı derecede yordadığı görülmektedir (B= .104, p< .001). Algılanan tehdit bağımsız değişken olan kişilik uyumunu da anlamlı derecede yordamaktadır (B= .114 p< .001). Ayrışmamış red aracı değişken olarak regresyona dahil edildiğinde, başka bir deyişle algılanan tehdit, ayrışmamış red ve kişilik uyumu birlikte regresyona alındığında bağımsız değişken olan algılanan tehdidin kişilik uyumu üzerindeki anlamlılık derecesi düşmemiştir (B= .095, p< .001). Bu sebeple algılanan tehdit, algılanan tehdit ve uyum problemleri arasında aracı rol oynamamaktadır.

6.TARTIŞMA

Araştırmanın amacı çocukların evlilik çatışması algısı ile uyum problemleri arasındaki ilişkide anneden algılanan kabul- red ve duygusal güvenliğin aracı rolünü incelemektir.

Araştırmada kapsamında öncelikle, duygusal güvenliği değerlendiren Duygusal Güvenlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Bu kısımda Duygusal Güvenlik Ölçeğinin uyarlama çalışmalarına da değinilecektir. Bu ölçek, çocukların evlilik çatışmasına verdikleri tepkileri değerlendiren ölçekleri güçlendirmek ve çeşitliliğini arttırmak amacıyla geliştirilmiştir. Çocukların evlilik çatışmasına verdikleri tepkileri değerlendiren birkaç ölçek olmasına rağmen duygusal güvenlik hipotezi doğrultusunda çocukların tepkilerini ölçen bir ölçek bulunmamaktadır. Çocukların duygusal güvenliğini ve evlilik çatışmasına verdikleri tepkileri değerlendirmek için kullanılan deneysel düzenler ve analog çalışmalar ise kapsamlı bilgi sunmakla beraber ekolojik geçerlilikleri düşüktür (Davies ve ark., 2002). Bütün bu bilgiler ışığında Duygusal Güvenlik Ölçeğini Türkçeye uyarlamak ülkemiz alan literatürü açısından son derece önemlidir.

Duygusal Güvenlik Ölçeği'nin psikometrik özellikleri incelendiğinde, yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen temel faktörler özgün çalışmadakinden farklılık göstermiştir. Özgün çalışmada ölçeğin faktör yapısının yedi boyutlu olmasına rağmen bu çalışmada beş boyutlu bir yapı bulunmuştur. Özgün çalışmada yer alan “yapıcı aile temsileri”, “dahil olma” ve “kaçınma” alt boyutları ölçeğin Türkçe faktör yapısında ortaya çıkmamıştır. Yine özgün çalışmadan farklı olarak “duygusal tepkisellik” alt boyutu Türkçe faktör yapısında iki ayrı alt boyut olarak görülmektedir. Bunlar, “çatışma sırasındaki duygusal tepkisellik” ve “çatışma sonrası duygusal tepkisellik” alt boyutlarıdır. Özgün çalışmada conflict spillover

olarak adlandırılan alt boyut bu çalışmada “kendini suçlama” olarak adlandırılmıştır. Bunun sebebi bu alt boyut maddelerinin içerik olarak kendini suçlamayı sorgulayan soruları içermesidir. Örneğin bu alt boyuta ait “bana kızgın olduklarını hissedirim”, “benim hatamış gibi hissedirim” gibi maddeler doğrudan çocuğun kendini suçlaması ile ilgili soruları içermektedir.

Ölçeğin beş boyutlu faktör yapısının uyumunu değerlendirmek için aynı zamanda doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Bulgularda da ayrıntılı olarak verildiği gibi bu sonuçlar ölçeğin 5 boyutlu ve 15 sorulu faktör yapısının iyi bir uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Bütün bunlar Duygusal Güvenlik Ölçeğinin özgün çalışmadakinden farklı bir yapıya sahip olduğunu ancak bu yapının da geçerli ve kullanılabilir bir yapı olduğunu göstermektedir. Ölçek uyarlamasından elde edilen bu farklı yapının bir sebebi ölçeğin orijinal formunda halen geliştirilmesi gereken noktalar olması olabilir. Örneğin ölçekteki sorulardan bazıları olumsuz soru şeklinde bazıları ise olumlu soru şeklinde sorulmuştur. Ancak herhangi bir ters kodlama belirtilmemiştir. Bu farklılığın ikinci sebebi ise ülkemizdeki çocukların duygusal güvenliği algılayışlarında farklılıklar olması olabilir.

Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla yapılan analizler de, .62-.77 arasında elde edilen güvenilirlik katsayıları, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermiştir. Ölçekten elde edilen toplam puanla alt boyutların gösterdiği anlamlı ve yüksek düzeydeki ilişkiler bu boyutların genel bir yapıyı ölçtüğünü; dolayısıyla ölçeğin geçerliliğini desteklediğini ortaya koymuştur. Ölçeğin geçerliliğini sınamak amacıyla yapılan test tekrar test analizi sonuçlarına göre ise davranışsal düzensizlik alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutların ve ölçeğin toplam puanının ön test ve son test puanları anlamlı derecede ilişkili çıkmıştır. Bu sonuçlar bize davranışsal düzensizlik alt ölçeği hariç diğer alt ölçeklerin ve ölçeğin bütününe geçerli bir ölçek olduğunu göstermektedir. Nitekim orijinal çalışmanın test tekrar test analizi

sonuçlarına göre de davranışsal düzensizlik alt boyutu geçerliliği en düşük alt boyut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bu analizler sonucunda, duygusal güvenliği ölçmek amacıyla Türkçe'ye uyarlanan "Duygusal Güvenlik Ölçeği" nin bu haliyle geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda mediatör regresyon analizleri yapılmıştır. Birinci problem doğrultusunda çocukların evlilik çatışmasını algılaması ile uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin aracı rolü incelenmiştir. Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve tehdit ile uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin aracı rolü kısmi olarak desteklenmiştir. Alan literatürüne baktığımızda evlilik çatışması ve çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin aracı role sahip olduğunu gösteren çalışmalar yapılmıştır. Boylamsal olarak yapılan çalışmalarda, çocukların duygusal güvenliğinin onların bir yıl sonraki içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini yordadığı bulunmuştur (Cummings ve ark., 2006; Harold ve ark., 2004). Benzer şekilde McCoy, Cummings ve Davies (2009) ile Mann ve Gilliom (2002), çocukların duygusal güvenliğinin yapıcı ve yıkıcı evlilik çatışması ile çocuklarda uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı role sahip olduğunu bulmuşlardır. Davies ve Cummings'e (1994) göre çocuklar, yoğun ve çözülmemiş çatışmalara maruz kaldıklarında çatışmanın işaretlerine aşırı dikkat etmeye başlamaktadırlar. Bu aşırı dikkat hali çocukların duygu ve davranışlarını düzenleyecek bilişsel kaynakları kullanmalarını olumsuz etkilemektedir. Çatışma karşısında gerekli kaynakları kullanamama durumu sonucu çocuklar daha çok korkmakta ve kontrolün kaybolduğu duygusunu yaşamaktadırlar. Kısaca evlilik çatışmasına maruz kaldıklarında duygusal güvenlikleri ile ilgili endişe duymaktadırlar. Yaşanan bu yoğun duygulardan kaçınmak için stratejiler geliştirmeye başlayan çocuklar, kısa vadede bu stratejilerin olumlu etkisini yaşarken uzun vadede uyum problemleri geliştirmektedirler. İşte çocuklarda uyum problemlerine yol açan mekanizma, çatışmanın etkilerinden ziyade çocukların

duygusal güvenliklerindeki bu zedelenmenin bir sonucudur. Ancak bu çalışmada duygusal güvenliğin aracı rolü kısmi olarak desteklenmiştir. Alanda duygusal güvenliğin kısmi aracı rolünü destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Cummings ve Davies (1998), evlilik çatışması ve çocukların uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin kısmi aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Aynı şekilde Davies, Cummings ve Winter da (2004), yaptıkları boylamsal çalışmada evlilik çatışması ve çocukların içselleştirme ile dışsallaştırma problemleri arasında duygusal güvenliğin kısmi aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Duygusal güvenlik, çocuk uyum problemlerinin bir kısmını açıklasa da, evlilik çatışması uyum problemleri üzerinde hala doğrudan etkilere sahiptir. Diğer aracı ve biçimlendirici değişkenler, bilişsel bağlamsal çerçeve gibi modeller evlilik çatışması ile uyum problemleri arasındaki ilişkiyi açıklamada halen geçerli bilgiler sunmaktadır.

Çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları kendini suçlama ile uyum problemleri arasındaki ilişkide, duygusal güvenliğin ve anneden algılanan kabul-reddin aracı rolü ise desteklenmemiştir. Mediatör regresyon analizi yapmak için bulgularda da ayrıntılı olarak belirtildiği gibi öncelikle bağımsız değişken, bağımlı değişken ve aracı değişken arasında ilişki olması gerekmektedir. Araştırmamızda çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları kendini suçlama ile uyum problemleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç hipotezimizle uyumlu bir sonuç değildir. Zira Grych ve Fincham'ın (1990) bilişsel ve bağlamsal çerçeve modelinde çocukların kendilerini suçlamaları ve uyum problemleri arasında ilişki beklenmektedir. Literatürde de kendini suçlama ile ilgili farklı bulgulara rastlanmıştır. Örneğin bu çalışma ile benzer şekilde Kızıldağ da (2006), evlilik çatışması ve çocuklarda davranış problemleri arasındaki ilişkiyi bilişsel bağlamsal çerçeve açısından incelediği araştırmasında, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları kendini suçlama ile uyum problemleri arasında bir ilişki bulamamıştır. Cummings, Davies ve Simpson (1994) ise kendini suçlamanın kızlardaki içselleştirme problemleri ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Ulu ve Fışıloğlu (2002), kendini suçlamanın içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Lucas ve ark. da

(2010), düşmanca ve saldırgan ebeveynliğin çocukların kendilerini suçlamasını arttırdığını; çatışma ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Araştırmamızda kendini suçlama ile uyum problemleri arasında ilişki olmayışının sebebi örneklemin klinik olmayan popülasyondan gelmesi ile alakalı olabilir.

Bu araştırmada, evlilik çatışmasından algılanan tehdit ve çatışma özellikleri ile uyum problemleri arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bu literatürle uyumlu olan bir sonuçtur. Daha önce bahsedildiği gibi bilişsel-bağlamsal çerçeve modelinde Grych ve Fincham (1990), evlilik çatışmasından algılanan tehdit ve çatışmanın sıklığı, yoğunluğu ve içeriği gibi özellikleri ile uyum problemleri arasında pozitif ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Kızıldağ, (2006), araştırmasında tehdit ve çatışma özellikleri ile uyum problemleri arasında pozitif ilişki bulmuştur. Benzer bir şekilde Cummings, Davies ve Simpson (1994), evlilik ve uyum problemleri arasındaki ilişkide çocukların çatışma algılarının aracı rolünü inceledikleri çalışmalarında, evlilik çatışmasından algılanan tehdidin uyum problemlerini yordadığını bulmuşlardır. Ulu ve Fışiloğlu (2002) ise Türkiye’de çocukların evlilik çatışmasını algılaması ile içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, çatışma özellikleri ve tehdidin çocuklarda içselleştirme problemleri ile alakalı olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmanın ikinci problemi doğrultusunda, çocukların evlilik çatışmasını algılaması ile yaşadıkları uyum problemleri arasındaki ilişkide anneden algılanan kabul-reddin aracı rolü sınanmıştır. İkinci problemin birinci hipotezi olan, çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ile uyum problemleri arasındaki ilişkide anneden algılanan sıcaklığın kısmi aracı rolü desteklenmiştir. Çatışmanın sıklığı, içeriği ve çözüme kavuşup kavuşmadığı gibi çeşitli özellikleri ve çocukların uyum problemleri arasında anneden algılanan sıcaklık kısmi aracı role sahiptir. Bu bulguyu, çocukların uyum problemlerini yordamada anneden algılanan sıcaklığın önemli bir yordayıcı olduğu, ancak tam

aracı etki göstermediği için çocukların çatışma özelliklerini algılamasının uyum problemlerini yordamada halen önemli bir değişken olduğu şeklinde yorumlayabiliriz. Literatüre baktığımızda ise bu araştırmanın bulgularından farklı olarak Kaya (2003), evlilik uyumu ile çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkide, annelerin olumlu çocuk yetiştirme tutumlarının hafifletici rol oynamadığını bulmuştur.

İkinci problem doğrultusunda çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları çatışma özellikleri ve uyum problemleri arasında anneden algılanan düşmanlık- saldırganlık, ihmal kayıtsızlık ve ayrılmamış red davranışlarının kısmi aracı rol oynadığı bulunmuştur. Bu bulgu hipotezimizi kısmi olarak desteklemektedir. Anneden algılanan red davranışları uyum problemlerinin bir kısmını yordamakla birlikte evlilik çatışması halen uyum problemlerini anlamlı derecede yordamaktadır. Literatürde hem annenin red davranışlarının uyum problemlerini yordadığı bilgisini destekleyen çeşitli araştırmalar mevcuttur. Örneğin Annenin çocuğa bağırması, vurması ve tehdit etmesi gibi düşmanlık saldırganlık davranışları ergenlerde dışsallaştırma problemleri ile alakalı bulunmuştur. Bağırma, eleştirme, tehdit etme ve fiziksel saldırganlık ebeveyn-çocuk arasında kızgın ve öfkeli bir ilişkiye yol açmakta bu da çocuğun incinebilirliğini arttırmaktadır (Buehler ve Gerad, 2006). Kaya (2003) ise yaptığı araştırmada bizim bulgularımıza benzer şekilde evlilik uyumu ve çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkide annelerin sıcaklık, düşmanlık-saldırganlık, ihmal- kayıtsızlık ve ayrıştırılmamış red davranışları kontrol altına alındıktan sonra da davranış problemlerinin sürdüğünü tespit etmiştir. Yani ebeveyn tutumları kadar evlilik çatışması da uyum problemlerini açıklamaktadır.

İkinci problemin ikinci hipotezi doğrultusunda çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ve uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul-reddin aracı rolü sınanmıştır. Çocukların algıladıkları tehdit ve uyum problemleri arasında sadece anneden algılanan ihmal ve kayıtsızlığın aracı rol oynadığı saptanmıştır.

Anneden algılanan sıcaklık, düşmanlık saldırganlık ve ayrışmamış red davranışları evlilik çatışmasından algılanan tehdit ve uyum problemleri arasında aracı rol oynamamaktadır. Benzer bir çalışmada Lucas ve ark. (2010), çocukların evlilik çatışmasından algıladıkları tehdit ile uyum problemleri arasında ebeveynliğin biçimlendirici etki göstermediğini bulmuşlardır. Bir değişkenin aracı rol oynaması için daha önce bahsedildiği gibi bağımsız değişken olan evlilik çatışmasından algılanan tehdidin uyum problemleri üzerindeki yordayıcı etkisinin ortadan kalkmasını beklemekteyiz. Bulgulara baktığımızda evlilik çatışmasından algılanan tehdidin anneden algılanan sıcaklık, düşmanlık saldırganlık ve ayrışmamış red davranışları kadar güçlü bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Ayrışmamış reddin tehdit ile uyum problemleri arasında aracı rol oynamamasının sebebi olarak ise ayrışmamış reddi ölçen alt ölçeğin diğer alt ölçekler kadar net olmaması ve kavramsal bir tanıma sahip olmaması gösterilebilir (Khaleqe ve Rohner, 2005).

Anneden algılanan tehdit ve uyum problemleri arasında sadece kayıtsızlık/ihmalin aracı rol oynaması bu araştırmadaki önemli bulgulardan biridir. Kaya (2003), ilgisizlik ve ihmal davranışları ile annelerin bildirdikleri çocuklardaki davranış problemleri arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Yani, ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarına karşı ilgisiz ve ihmalci bir tutum sergilediklerinde çocuklardaki davranış problemleri artmaktadır.

İkinci problemi genel olarak değerlendirecek olursak literatürde çeşitli ebeveynlik tutumlarının, evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkide aracı role sahip olduğu bulunmuştur. Örneğin Cui ve Conger (2008), ebeveyn tutumlarını olumlu ebeveynlik ve olumsuz ebeveynlik olarak ikiye ayırarak incelemişlerdir. Buna göre sıcaklık, olumlu çocuk kontrolü gibi olumlu ebeveynlik tutumları ile katı, düşmanca ve tutarsız ebeveynlik tutumlarının evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Benzer şekilde Stocker ve ark. (2003), ebeveynlerin düşmanca tutumlarının evlilik çatışması ve uyum problemleri arasında aracı rol oynadığını bulmuşlardır. Literatürde ebeveynlik davranışının aracı rol

oynamadığına dair bulgularda mevcuttur. Örneğin Antony ve ark. (2005), ebeveyn stresi ve çocukların sosyal uyum davranışları arasında ebeveyn tutumlarının aracı role sahip olmadığını bulmuşlardır.

Elde edilen bulgular özetlenecek olursa, duygusal güvenlik ve anneden algılanan kabul red evlilik çatışması algısı ve uyum problemleri arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynamaktadır. Duygusal güvenlik ve anneden algılanan kabul-red uyum problemlerinin ancak bir kısmını açıklayabilmektedir. Bu bulgular evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkinin ne kadar karmaşık bir ilişki olduğunu bir kez daha göstermektedir. Son olarak özellikle ülkemiz literatüründe duygusal güvenliğin ve ebeveynlerden algılanan kabul reddin aracı etkisi ile ilgili çok az araştırma yapıldığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu araştırma evlilik çatışması ve uyum problemleri arasındaki ilişkinin karmaşık yapısına ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

SONUÇLAR

Bu çalışmanın amacı çocukların evlilik çatışması algısı ve uyum problemleri arasında anneden algılanan kabul ve red ile duygusal güvenliğin aracı etkisini incelemektir.

Bu araştırma kapsamında Duygusal Güvenlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucu 15 soru ve beş alt boyuttan oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Bu beş alt boyut sırasıyla şunlardır. Yıkıcı aile temsilleri, duygusal tepkisellik, çatışma sonrası duygusal tepkisellik, davranışsal düzensizlik ve kendini suçlama. Yapılan geçerlik analizi ve güvenilirlik analizi sonuçlarına göre Duygusal Güvenlik Ölçeği alanda kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizlerde duygusal güvenliğin çocukların evlilik çatışmasından algıladığı çatışma özellikleri ve tehdit ile uyum problemleri arasında kısmi aracı role sahip olduğu bulunmuştur. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bir diğer bulgu da çocukların evlilik çatışmasından algıladığı çatışma özellikleri ile anneden algılanan sıcaklık, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış reddin kısmi aracı role sahip olduğudur. Çocukların evlilik çatışmasından algıladığı tehdit ile uyum problemleri arasında ise sadece kayıtsızlık/ihmalin kısmi aracı role sahip olduğu bulunmuştur. Bütün bu bulgular çocukların evlilik çatışmasını algılaması ve uyum problemleri arasında duygusal güvenlik ve anneden algılanan sıcaklık, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış reddin kısmi aracı role sahip olduğunu, ancak çocukların çatışma algısının uyum problemlerini yordamaya devam ettiğini göstermektedir.

Araştırmada bazı sınırlılıkları da mevcuttur. İlk olarak Duygusal Güvenlik Ölçeği orijinal formu otuz yedi soru ve yedi alt boyuttan oluşmasına rağmen yapılan faktör analizi sonucu bu çalışmada on beş soruya ve beş alt boyuta düşmüştür. Duygusal Güvenlik Ölçeği ile ilgili ikinci sınırlılık da davranışsal düzensizlik alt boyutunun test tekrar test geçerliliği ve diğer alt boyutlarla ilişkisi anlamsız çıkmasıdır. Bu ölçeğin yeni sorular eklenerek tekrar çalışılması ve davranışsal düzensizlik alt boyutunun tekrar ele alınması yararlı olacaktır.

Araştırmadaki sınırlılıklardan bir diğeri de çocuğun algısını değerlendirmek amacı ile bütün verilerin çocuktan alınmış olmasıdır. Çocukların yaşadığı uyum problemleri ebeveyn ya da öğretmen değerlendirmeleri ile desteklenmemiştir. Ebeveyn ve öğretmen değerlendirmelerinin de sürece katılması ile daha kapsamlı ve güvenilir ölçümler elde edilecektir. Bir başka sınırlılık ise örneklemin normal gelişim gösteren çocuklardan oluşmasıdır. Klinik düzeyde ebeveyn çatışması

yaşayan ailelerden alınan sonuçlar ebeveyn çatışması ve çocuklarda görülen uyum problemleri arasındaki ilişkide daha ayrıntılı ve geçerli sonuçlar verebilecektir. Üçüncü sınırlılık olarak da araştırmada babadan algılanan kabul red algısı değerlendirilmemiştir. Çocukların baba ile ilgili kabul red algısının değerlendirilmesi, çocukların evlilik çatışması ile ilgili algılarının daha detaylı değerlendirilmesine yol açacaktır.

KAYNAKÇA

- ACOCK,A.C.,
DEMO,D.H.:1999 "Dimensions of Family Conflict and Their Influence on Child and Adolescent Adjustment" **Sociological Inquiry**, 69(4),641-648
- ALEGRE,A.:2008 Parental Behaviors and Late Adolescents' Adjustment: The Role of Emotional Security and Emotional Intelligence **Blacksburg, Virginia**
- ALEGRE,A.,
BENSON,M.: 2008 "Parental Acceptance and Its Relation to Late Adolescents' Adjustment: The Role of Emotional Intelligence" Acceptance The Essence of Peace: Selected Papers from the First International Congress on Interpersonal Acceptance, Türk Psikologlar Derneği
- ANTONY,L.G.,
ANTONY, B.J.,
GLAVILLE,D.N.,
NAİMAN,D.Q.,
WAANDERS,C.,
SHAFFER, S.:2005 "The Relationship Between Parenting Stress, Parenting Behavior and Preschoolers Social Competence and Behavior Problems in Classroom" **Infant and Child Development**,14,133-154
- AYAN,S.:2007 "Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri" **Anatolian Journal of Psychiatry** 8, 206-214

- BARON, R. M.,
KENNY, D.: 1986. "The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations" **Journal of Personality and Social Psychology**, 6, 1173-1182.
- BENSON, M.C.,
BUEHLER, C.,
GERARD, J.M.: 2008 "Interparental Hostility and Early Adolescent Problem Behavior" **Journal of Early Adolescence**, 28(3), 428-454
- BUDAK, S.: 2000 **Psikoloji Sözlüğü**, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları
- BUEHLER, C.,
ANTHONY, C.,
STONE, G.,
GERARD, J.,
PEMBERTON, S.: 1997 "Interparental Conflict and Youth Problem Behaviors: A Meta-Analysis" **Journal of Child and Family Studies** 6(2), 233-247
- BUHLER, C.,
GERARD, J.M.: 2002 "Marital Conflict, Ineffective Parenting and Children's and Adolescent's Maladjustment" **Marriage and Family** 64(1): 78-92
- BUHLER, C.,
BENSON, M.J.,
GERARD, J.M.: 2006 "Interparental Hostility and Early Adolescent Problem Behavior: The Mediating Role of Specific Aspects of Parenting" **Journal of Research of Adolescents**, 16(2), 265-292

- CANDAN, G.:2006 **“8-11 Yaşlarındaki Parçalanmış ve Tam Aile Çocuklarının Anne ve Babalarının Kabul ve Reddetme Davranışını Algılayışı”** İstanbul, Maltepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- CONGER, R.,
- HAROLD G,T.,
FİNCHAM F,D.,
OSBORNE L,N.:1997
- CUI,M.,
CONGER,R.D.:2008
- CUMMINGS,E.M.,
DAVİES,P,T.: 1995
- CUMMINGS,E.M.,
DAVİES,P.,T.,
SİMPSON,K.,S.:1994
- CUMMINGS,E.M.,
DAVİES,P.: 1994
- "Mom and Dad Are At It Again: Adolescent erceptions of Marital Conflict and Adolescent Psychological Distress"**Developmental Psychology** 33,(2), 333-350
- "Parenting Behavior as Mediator and Moderator of the Association Between Marital Problems and Adolescent Maladjustment" **Journal of Research on Adolescent**,18(2),261-284
- The Impact of parents on their children: An emotional security perspective. **Annals of Child Development: A Research Annual**, 10, 167-208.
- "Marital Conflict, Gender and Children's Appraisals and Coping Efficacy as Mediators of Child Adjustment" **Journal of Family Psychology**,8(2),141-149
- “Children and Marital Conflict:The İmpact of The Family Dispute and Resolution”** Newyork: The Guilford Press

- CUMMINGS,E.M., "Effects of marital conflict on children:
recent advances and emerging themes
in process-oriented research"**Journal of Child
Psychology and Psychiatry**,43(1),31-63
DAVIES,P:2002
- CUMMINGS,E.M., "Interparental Discord and Child Adjustment:
SCHERMERHORN,A.C., Prospective Investigations of Emotional Security as an
DAVIES, P.T., Explanatory Mechanism", **Child development**,
77(1),132-152
MOREY, M.C.G.,
CUMMINGS,C.S.: 2006
- DAVIES, P.T., "Marital Conflict and Emotional Security: An
Emotional Security Hypothesis" **Psychological
Bulletin**, 116(3), 387-411
CUMMINGS,E.M.:1994
- DAVIES,P.T., "Exploring Children's Emotional Security as a Mediator
of the Link Between Marital Relations and Child
Adjustment" **Child Development**,69(1),124-139
CUMMINGS, E.M.:1998
- DAVIES,P.T, "Children's Patterns of Preserving Emotional Security
in the Interparental Subsystem" **Child Development**,
73(6), 1880-1903
FORMAN,R.:2002
- DAVIES,P.T, "Assesing Children's Emotional Security in the
Interperantal Relationship: The Security in the
Interparental Subsystem Scales" **Child Development**,
73 (2), 544-562
RASÍ,J.A.,
STEVENS,K.I.:2002

- DAVIES,P.T.,
CUMMINGS,E.M.,
WINTER,M.A.:2004
- "Pathways Between Profiles of Family Functioning,Child security in the İnterparental Subsystem and Child Psychological Problems" **Development and Psychology**,16(3),525-550
- DEBOARD-
LUCAS,R.L.,
FOSCO,G.M.,
RAYNOR,S.R.,
GRYCH,J.F.:2010
- "İnterparental Conflict in Context: Exploring Relations Between Parenting Processes and Children's Conflict Appraisals" **Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology**, 39(2),163-175
- EL-SHEİKH,M.,
EL-MORE,L.: 2004
- "The Link Between Marital Conflict and Child Adjustment: Parent-Child Conflict and Percieved Attachments as Mediators, potentiators and Mitigators of the Risk" **Development and Psychopathology**, 16,631-648
- EKMEKÇİ, A.Y.: 2008
- "Congrence of Parent and Child Perceptions of Parental Acceptance-Rejection" Boğaziçi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- EMERY,R.E.,
FINCHAM,R.D.,
CUMMINGS,E.M.:1992
- "Parenting in Context: Systemic Thinking About Parental Conflict and Its Influence on hildren"**Journal of Consulting and Clinical Psychology**,60(6),909-912
- EREL,O.,
KİSSİL,K.:2003
- "The Linkage Between Multiple Perspectives of the Marital Relationship and Preschoolers' Adjustment"**Journal of Child and Family Studies**,12 (4) 411– 423

- EREL,O.,
BURMAN.B.: 1995 “İnterrelatedness of marital relations and parent child relations:A meta-analytic review” **Psychological Bulletin**, 118,108-132
- ERKAN, S.,
TORAN, M. : 2004 “ Alt Sosyo Ekonomik Düzey annelerin Çocuklarını Kabul ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi (Diyarbakır İli Örneği)”**Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 27, 91-97
- FAUBER,R.,
FOREHAND,R.,
THOMAS,A.M.,
WIERSON,M.:1990 A mediational model of the impact of marital conflict on adolescent adjustment in intact and divorced families: The role of disrupted parenting, **Child Development**, 61, 1112-1123.
- FİNCHAM,F.: 1998 “Child Development end Marital Relations” **Child Development**,69,543-574
- GRYCH,J.H.,
FİNCHAM,F.: 1990 “Marital Conflict and Children’s Adjustment: A Cognitive-contextual framework” **Psychological Bulletin**, 108,267-290
- GRYCH,J.H.,
FİNCHAM,F.: 1993 “Children’s Appraisals of Marital Conflict: İntial Investigations of the Cognitive-Contextual Framework” **Child Development**, 64,215-230
- GRYCH,J.H.,
FİNCHAM,F.: 2001 “**İnterparental Conflict and Child Development: Theory, Research and Application**” New York, Cambridge University Press

- HAROLD, G.T.,
SHELTON, K.H.,
GOEKE-MOREY, M.C.,
CUMMINGS, E.M.:2004
- HOŞCAN, S.:2010 "9-12 yaş çocuklarının evlilik çatışması algısı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide ebeveyn tutumunun aracı etkisinin incelenmesi" **İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**
- JENKINS, J.M.,
BUCCIONI, J.M.:2000 "Children's Understanding of Marital Conflict and the Marital Relationship". **Journal of Child Psychology and Psychiatry**, 41(2), 161- 168.
- KAYA, İ.:2003 "Evlilik uyumu ve çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının rolü" **İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**
- KATZ, L.F.,
GOTTMAN, J.M.:1996 "Spillover Effects of Marital Conflict: In Search of Parenting and Coparenting Mechanisms" **New Directions for Child Development**, 74, 57-76
- KATZ, L.F.,
GOTTMAN, J.M.:1993 "Patterns of Marital Conflict Predict Children's Internalizing and Externalizing" **Developmental Psychology**, 29(6), 940-950

- KHALEQUE,A.,
ROHNER,R.P.:2002
Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Adjustment: Meta-Analysis of Cross-Cultural and Intracultural Studies" **Journal of Marriage and Family** 64,54-64
- KIZILDAĞ,Ö.,
ŞENDİL,G.:2003
"Çocuk ve Ergenlerde Ebeveyn Evlilik Çatışması Algısı" **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 10(2), 58-66
- KIZILDAĞ,Ö.:2006
Evlilik Çatışması ile Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin Bilişsel bağlamsal çerçeve Açısından İncelenmesi, **İstanbul Üniversitesi,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**,
- KİM,E.:2008
"Psychological Adjustment in Young Korean American Adolescents and Parental Warmth" **Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing**,21(4),195-201
- KOUROS,C.D.,
MERRİLEES,C.E.,
CUMMINGS,E.M.: 2008
"Marital Conflict and Children's Emotional Security in the Context of Parental Depression" **Journal of Marriage and Family**, 70, 684-697
- KRİSHNAKUMAR, A.,
BUHLER,C. :2000
"İnterparental Conflict and Parenting Behaviors: A Meta-analytic Review" **Family Relations**, 49, 25-44
- MANN,B.J.,
GILLIOM,L.A.:2002
"Emotional Security and Cognitive Appraisals Mediate the Relationship Between Parents' Marital Conflict and Adjustment in Older Adolescents" **The Journal of Genetic Psychology**,165(3),250-271

MARTİN, N.G.,

SLUTSKE, W.S.,

HEATH, A.C.,

D'ORFİNO, B.M.,

EMERY, R.M.,

HARDEN, K.P.,

TURKHEİMER, E.: 2007

“Marital Conflict and Conduct Problems in Children of Twins” **Child Development** 78(1), 1-18

MCCOY, K.,

CUMMİNGS, E.M.,

DAVİES, P.: 2009

"Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior" **Journal of Child Psychology and Psychiatry**, 50(3), 270-279

ÖNGİDER, N.: 2006

Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerindeki etkileri, **Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi**

PARMAR, P.,

İBRAHİM, M.,

ROHNER, R.P.: 2008

Relations Among Perceived Spouse Acceptance, Remembered Parental Acceptance in Childhood, and Psychological Adjustment Among Married Adults in Kuwait **Cross-Cultural Research** 42(1) 67-76

PEKSAYGILI, M.,

GÜRE, A.: 2008

“Eşler Arasındaki Çatışma ile Erken Ergenlik Dönemindeki Çocukların Uyum Davranışları: Algılanan Çatışmanın Aracı ve Düzenleyici Rolü” **Türk Psikoloji Dergisi**, 23(61), 41-58

PROFETA, Y.: 2002

“Çocuğun Davranış Problemleri ile Ebeveyn Çatışmasını Algılayışı Arasındaki İlişki” **İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**

- RHOADES,K.:2008 "Children's Responses to Interparental Conflict: A Meta-Analysis of Their Associations With Child Adjustment" **Child Development** 79,(6),1942 – 1956
- ROHNER,R.P.:2008 "Parental Acceptance-Rejection Theory Studies of Intimate Adult Relationships"**Cross-Cultural Research** 42 (1) 5-12
- ROHNER,R.P.:2010 "Perceived Teacher Acceptance, Parental Acceptance, and the Adjustment, Achievement, and Behavior of School-Going Youths Internationally" **Cross-Cultural Research** 44(3) 211–221
- ROHNER,R.P.:
1986,2000 "**The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance- Rejection Theory**" Library of Congress Cataloging-in-Publication Data
- ROHNER,R.P.,
KHALEQUE,A.:2005 "**Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection**" 4th edit., Storrs,C.T: Rohner Research Publications
- ROHNER,R.P.,
KHALEQUE,A.:2010 "Testing Central Postulates of Parental Acceptance-Rejection Theory (PARTheory): A Meta-Analysis of Cross-Cultural Studies" **Journal of Family Theory Review**,2(1),73-87
- ROHNER,R.P.,
KHALEQUE,A.,
COURNOYER,D.E.:2004 "Cross-National Perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory"**Marriage & Family Review**, 35(3),85-105

- ROHNER,R.P., "Introduction of Parental Acceptance Rejection Theory,Methods,Evidence and Implications"Retrieved September 6, 2007, from University of Connecticut, Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection Web site: www.cspar.uconn.edu
- KHALEQUE,A.,
- COURNOYER,D.E.:2007
- SARITAŞ,D.: 2007 "The Affects of Maternal Acceptance-Rjection on Psychological Distress of Adolescents” **The Mediator Roles of Early Maladaptive schemas, Ankara, Middle East Tecnical University, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi**
- SHAMİR,H., "Marital Conflict, Parenting Styles and Children’s Representations of Family Relations” **Parenting Science and Practice**, 1(1), 123-151
- SCHUDLİCH,T.R.,
- CUMMİNGS,E.M.: 2004
- SCHUDLİCH,T.R., "Parental Dysphoria and Children’s Adjustment: Marital Conflict Styles, Children’s Emotional Security, and Parenting as Mediators of Risk” **Journal of Abnormal Child Psychology**, 35,627-639
- CUMMİNGS,E.M.:2007
- SHELTON,K.H., "Marital Conflict and Children’s adjustment: The Mediating and Moderating Role of Children’s Coping Strategies” **Social Development**, 16,3, 497-512
- HAROLD, G.T.: 2007
- SUCHMAN,N.E., "Parental control, parental warmth, and psychosocial adjustment in a sample of substance-abusing mothers and their school-aged and adolescent children" **Journal of Substance Abuse Treatment**,32,1-10
- ROUNSEVILLE,B.,
- DECOSTE,C.,
- LUTHAR,S.:2006

- SULLIVAN,S.C., "Marital Conflict and Children's Adjustment:
Evaluation of the Parenting Process Model"**Journal of
SHERMERHORN,A.C., Marriage and Family**,69(5),118-1134
CUMMINGS,E.M.:2007
- STOCKER,C.M., "Marital Conflict and Children's Adjustment: Parental
RICHMOND, M.K., Hostility and Children's Interpretations as Mediators"
Social Development, 12(2), 149-161
LOW,S.M.,
ALEXANDER,E.K.,
ELIAS,N.M.:2003
- ŞENDİL, G.: 1999 "Çocukların Anne ve Babanın Evlilik Çatışmasını
Algılayışı" **İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi**
- ULU, P., "Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeğinin
FIŞILOĞLU, H.: 2004 Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" **Türk Psikoloji
Yazıları**, 7(14) 61-75
- ULU,P., "The Relationship between Turkish Children's
FIŞILOĞLU,H.: 2002 Perceptions of Marital Conflict and Their Internalizing
and externalizing Problems" **International Journal of
Psychology** 37(6), 369-378
- VARAN,A.:2005 Relation between Perceived Parental Acceptance and
Intimate Partner Acceptance in Turkey: Does History
Repeat Itself? **ETHOS**, 33,(3)414-426

YAŞAR,F.:2009

"İlköğretime Devam Ede Çocukların Anne Çocuk İlişkisini Kabul ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumu Düzeyiyle İlişkisi" **Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**

YILMAZ,B.,

ERKMAN,F., 2

Understanding Social Anxiety through Adolescents' Perceptions of Interparental Conflict and Parental Rejection" Acceptance The Essence of Peace: Selected Papers from the First International Congress on Interpersonal Acceptance, Türk Psikologlar Derneği

EK 1

EBEVEYN KABUL VE RED ÖLÇEĞİ KISA FORM
ANNEM

1. Benim hakkımda güzel şeyler söyler
2. Bana hiç ilgi göstermez
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırır
4. Hak etmediğim zaman bile bana vurur
5. Beni büyük bir baş belası olarak görür
6. Kızdığı zaman beni cezalandırır
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldür
8. Benden hoşlanmıyor gibi
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenir
10. Bana bir sürü kırıncı şey söyler
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelir
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirir
13. Bana çok ilgi gösterir
14. Beni kırmak için elinden geleni yapar
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuttur
16. Eğer kötü davranırsam benden hoşlanmadığımı hissettirir
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirir
18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit eder
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanır
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu hisseder
21. Bana istenmediğimi belli eder
22. Beni sevdiğini belli eder
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmez
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalplidir

ÇOCUKLARIN EVLİLİK ÇATIŞMASINI ALGILAMASI

1. Anne-babamın tartışıklarını hiç görmedim.
2. Anne- babam tartışıklarında genellikle sorunu çözerler.
3. Anne- babam sık sık benim okulda yaptıklarım yüzünden tartışılar.
4. Anne- babam tartışırken çıldırmış gibi olurlar.
5. Anne- babam tartışıklarında korkarım.
6. Anne- babamın tartışmaları benim suçum değil.
7. Anne- babam benim bildiğimin farkında değiller ama onlar çok tartışılar.
8. Anne- babam tartışmaları bittikten sonra bile birbirlerine olan kızgınlıkları devameder.
9. Anne- babam bir anlaşmazlıkları olduğunda sakince konuşurlar.
10. Anne- babam tartışıklarında ne yapacağımı bilemem.
11. Anne- babam yanlarında ben olsam bile birbirlerine sık sık kötü davranırlar.
12. Anne- babam tartışıklarında bana ne olacak diye endişelenirim.
13. Anne- babamın tartışmaları genellikle benim suçumdur.
14. Anne- babamı sık sık tartışırken görürüm.
15. Anne- babam bir konu hakkında anlaşamadıklarında genellikle bir çözüm bulurlar.
16. Anne- babamın tartışmaları genellikle benim daha önce yaptığım bir şeyle ilgilidir.
17. Anne- babam tartışıklarında kötü bir şey olacak diye korkarım.
18. Anne- babam tartışıklarında söylemeseler bile benim suçum.
19. Anne- babam çok az tartışılar.
20. Anne- babam tartışıklarında genellikle hemen barışırlar.
21. Anne- babam genellikle benim yaptığım şeyler yüzünden tartışılar.
22. Anne- babam tartışıklarında onları durdurmak için hiçbir şey yapamam.
23. Anne- babam tartışıklarında ikisinden birine bir zarar gelecek diye korkarım.
24. Anne- babam evde sıkça birbirlerinden şikayet ederler.
25. Anne- babam tartışırken çok az bağırlar.
26. Anne- babam sık sık ben yanlış bir şey yaptığımda tartışmaya başlarlar.
27. Anne- babam tartışırken bir şeyler kırar veya fırlatırlar.
28. Anne-babam tartışmaları bittikten sonra birbirlerine arkadaşça davranırlar.
29. Anne-babam tartışıklarında bana da bağıracaklarından korkarım.
30. Anne-babam tartışıklarında beni suçlarlar.
31. Anne-babam tartışırken birbirlerini itip kakarlar.
32. Anne-babam tartışıklarında boşanabilirler diye korkarım.
33. Anne-babam tartışmaları bittikten sonra birbirlerine kötü davranmaya devamederler.
34. Anne-babamın tartışmaları genellikle benim hatam değildir.
35. Anne-babam tartışırken benim söylediğim hiçbir şeyi dinlemezler.

EK 3

DUYGUSAL GÜVENLİK ÖLÇEĞİ

Annemle babam bir tartışma yaşadığında

1. Üzgün hissederim.
2. Korkmuş hissederim.
3. Kızgın hissederim.
4. Güvende hissetmem.
5. Biri ya da her ikisi için üzülürüm.
6. Adeta donmuş gibi kımıldamadan dururum.
7. Hissettiklerimi gizlemeye çalışırım.
8. Ailemdeki kişilere bağırırım ya da onlara kaba şeyler söylerim.
9. Ailemdeki kişilere vurur, tekme tokat atar ya da bir şeyler fırlatırım.
10. Ne yapacağımı bilemem.
11. Başka şeyler ortaya atarak onları rahatlatmaya çalışırım.
12. En iyi davranışımı sergilemeye çalışırım (onlar için güzel şeyler yapmak gibi).
13. Maskaralık yapmaya çalışırım veya sorun yaratırım.
14. Kendimi çatışmanın ortasında kalmış gibi hissederim.
15. Tamamen sessiz olmaya çalışırım.
16. Bir şeyler yapabilmeyi umut etmeme rağmen sonuçta bir şey yapamam .
17. Onların problemlerini düşünmekten kendimi alamam.
18. Onlar için problemi çözmeye çalışırım.
19. Beklerim ve bir şeylerin daha iyi olacağını umut ederim.
20. Birini ya da her ikisini rahatlatmaya çalışırım.
21. Onlardan olabildiğince uzak olmayı isterim.
22. Her şey daha iyiymiş gibi davranmaya çalışırım.
23. Onlardan uzak durmaya çalışırım (örneğin odayı terk ederim).
24. Bana kızgın olduklarını hissederim.
25. Ailem yine de birbiriyle iyi geçinebilir.
26. Birbirlerini hala sevdiklerini bilirim
27. Her şeyin yoluna gireceğini bilirim.
28. Benim hatammış gibi hissederim.
29. Ailemizin geleceği için endişelenirim.
30. Ailemin ileride ne yapacağı konusunda endişelenirim.
31. Nasıl geçineceklerini bilmedikleri için tartıştıklarını bilirim.
32. Beni suçladıklarını düşünürüm.
33. Ayrılıp ayrılmayacaklarını ya da boşanıp boşanmayacaklarını merak ederim.
34. Farklılıklarını halledebileceklerine inanırım.

Annemle babam tartıştıktan sonra

35. Bütün günüm berbat olur.
36. Kendimi sakinleştiremem.
37. Kötü duygularımdan kurtulamam.

EK-4

KİŞİLİK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

1. İçimden kavga etmek veya birine bir kötülük yapmak geliyor.
2. Hastalandığımda,annemin benim için üzülmesi hoşuma gider.
3. Kendimi beğenirim.
4. Yapmak istediğim şeyleri herkes kadar iyi yapabilirim.
5. İnsanlara duygularımı göstermekte zorlanırım.
6. Yapmaya çalıştığım bir şeyi yapamayınca, kendimi kötü hisseder yada sinirlenirim.
7. Yaşamın güzel olduğunu düşünüyorum.
8. İçimden birşeye veya birisine vurmak geliyor.
9. Anne ve babamın bana çok sevgi göstermelerini isterim.
10. Bir işe yaramadığımı ve hiçbir zaman da yaramayacağımı düşünüyorum.
11. Bir çok şeyi iyi yapamadığımı hissediyorum.
12. Anne ve babama sevgimi göstermek benim için kolaydır.
13. Bir çok şeyi iyi yapamadığımı hissediyorum.
14. Anne ve babama sevgimi göstermek benim için kolaydır.
15. Önemli bir neden olmamasına rağmen sinirli ve aksiyim.
16. Yaşamı tehlikelerle dolu olarak görüyorum
17. Öyle sinirlenirim ki, bir şeyleri fırlatır ya da kırarım.
18. Mutsuz olduğum zaman sorunlarımı kendim çözmekten hoşlanırım
19. Tanımadığım biriyle tanıştığımda, onun benden daha iyi olduğunu düşünürüm.
20. İstediğim şeyler için başarılı bir şekilde mücadele edebilirim.
21. İyi arkadaşlıklar kurmak ve bu arkadaşlıkları sürdürmekte zorlanıyorum.
22. İşler ters gittiğinde canım sıkılır.
23. Dünyanın iyi ve mutlu bir yer olduğunu düşünüyorum.
24. Aptalca şeyler yapan insanlarla dalga geçerim
25. Annemin benimle çok ilgilenmesini isterim.
26. İyi bir insan olduğumu düşünüyor ve başkalarının da öyle düşünmesini istiyorum
27. Başarısız biri olduğumu düşünüyorum
28. Aileme sevgimi göstermek benim için kolaydır.
29. Bir an neşeli ve mutlu oluyorum, bir sonraki an üzgün veya mutsuz.
30. Benim için dünya mutsuz bir yerdir.
31. Kızdığım zaman suratımı asar, somurturum.
32. Bir şeyde zorlandığımda, birinin bana moral vermesini isterim.
33. Kendimden oldukça memnunum.
34. Yapmaya çalıştığım bir çok şeyi beceremediğimi düşünüyorum
35. Hoşlandığım birine duygularımı göstermek benim için zordur.
36. Kolay kolay ne kızarım, ne de birşeye canım sıkılır
37. Dünyayı tehlikeli bir yer olarak görüyorum
38. Kızgınlığımı kontrol etmekte zorlanırım
39. Canım yandığında ya da hastalandığımda annemle babamın üzerime düşmeleri hoşuma gider.

40. Kendimden memnun değilim
41. Yaptığım şeylerde başarılı olduğumu düşünüyorum.
42. Arkadaşlarıma onları gerçekten sevdiğimi göstermek benim için kolaydır.
43. Zor sorunlarla karşılaştığımda hemen canım sıkılır.
44. Benim için yaşam güzel bir şeydir.